วารสาร
ส่งเสริมการเกษตร
ปีที่ 56 | ฉบับที่ 311 | กรกฎาคม - สิงหาคม 2566
ISSN : 1685-8050

70 ปี ยุวเกษตรกรไทย

70 ปี ยุวเกษตรกรไทย
พลังคนรุ่นใหม่
ร่วมขับเคลื่อนอนาคตภาคการเกษตรไทย

4 เกษตร Next Gen
กลุ่มส่งเสริมอาชีพการเกษตร
กลไกสำคัญที่ช่วยขับเคลื่อนเศรษฐกิจ
ในระดับชุมชน

18 เกษตรเพิ่มมูลค่า
Future Food อาหารแห่งอนาคต
ส่งเสริมความมั่นคงทางอาหาร
และสร้างรายได้ให้แก่ชุมชน

28 เกษตร Digital
Farmer Map
สถิติข้อมูลการขึ้นทะเบียนเกษตรกรเชิงแผนที่
เครื่องมือสำหรับใช้วางแผนส่งเสริมการเกษตร

ติดตามข่าวสารความเคลื่อนไหว
และองค์ความรู้ด้านการเกษตร
กรมส่งเสริมการเกษตร ผ่านช่องทางต่าง ๆ ได้ที่

กรมส่งเสริมการเกษตร

ศูนย์ข่าวกรมส่งเสริมการเกษตร
http://doaenews.doae.go.th

www.am1386.com
คลื่น A.M.1386

library.doae.go.th

DOAE
คลังความรู้
กรมส่งเสริมการเกษตร

"สื่อเกษตร ต้องที่คลังความรู้ กรมส่งเสริมการเกษตร"
Easy to Search, Ready to Use.
เป็นระบบ ครบครัน ทันสมัย
สืบค้นง่าย เชื่อถือได้

แหล่งรวบรวมและสืบค้นองค์ความรู้ด้านการเกษตร

ไม่ว่าจะเป็นวารสารส่งเสริมการเกษตร
เอกสารคำแนะนำ แผ่นพับ อินโฟกราฟิก
โมชันกราฟิก แอนิเมชัน หรือคลิปวิดีโอต่าง ๆ

SCAN ME

ติดตามและดาวน์โหลดสื่อส่งเสริมการเกษตรได้ที่
www.doae.go.th/คลังความรู้

เชิญชวนเจ้าหน้าที่กรมส่งเสริมการเกษตร
มาร่วมเป็นส่วนหนึ่งในคลังความรู้ กรมส่งเสริมการเกษตร

โดยนำสื่อเข้าระบบ Mediatank
ที่ http://mediatank.doae.go.th

ดาวน์โหลด
คู่มือ และคลิป
นำสื่อเข้าระบบ
Mediatank

SCAN ME

สอบถามรายละเอียด :
กลุ่มพัฒนาสื่อส่งเสริมการเกษตร สำนักพัฒนาการถ่ายทอดเทคโนโลยี
กรมส่งเสริมการเกษตร โทรศัพท์ 0 2579 9546

สารบัญ

CONTENTS

ปีที่ 56 | ฉบับที่ 311 | กรกฎาคม-สิงหาคม 2566

02 **เกษตรขยายผล**
ภูมิปัญญาการเพาะเลี้ยงเห็ดตับเต่า ตำบลสามเรือน อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

04 **เกษตร Next Gen**
กลุ่มส่งเสริมอาชีพการเกษตร กลไกสำคัญที่ช่วยขับเคลื่อนเศรษฐกิจในระดับชุมชน

สาระเกษตร
06 ▪ กรมส่งเสริมการเกษตรนำเกษตรกรและเจ้าหน้าที่ส่องเทคโนโลยีการผลิตผักและผลไม้ ณ ประเทศญี่ปุ่น
09 ▪ เรื่องเล่า...ชาวกาแฟ

11 **เกษตรอัจฉริยะ**
"ศูนย์เรียนรู้ทัศนพัฒน์" เกษตรกรปราดเปรื่องต้นแบบ (Smart Farmer Model) จังหวัดฉะเชิงเทรา

13 **เรื่องจากปก**
70 ปี ยุวเกษตรกรไทย พลังคนรุ่นใหม่ ร่วมขับเคลื่อนอนาคตภาคการเกษตรไทย

18 **เกษตรเพิ่มมูลค่า**
Future Food อาหารแห่งอนาคต ส่งเสริมความมั่นคงทางอาหารและสร้างรายได้ให้แก่ชุมชน

20 **ชายคา DOAE**

เกษตรรอบทิศ
22 ▪ ขยายผลต้นแบบการปลูกกล้วยหินปลอดโรคเหี่ยว สร้างความมั่นใจสู่เกษตรกรในพื้นที่จังหวัดยะลา
24 ▪ ศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชนตำบลเดิมบาง อำเภอเดิมบางนางบวช จังหวัดสุพรรณบุรี ต้นแบบความสำเร็จการทำนาลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก
26 ▪ กินมังคุดให้ปังต้องที่พังงา... มังคุดทิพย์พังงา ราชินีผลไม้ไร้สาร หวานอมเปรี้ยว

28 **เกษตร Digital**
Farmer Map สถิติข้อมูลการขึ้นทะเบียนเกษตรกรเชิงแผนที่ เครื่องมือสำหรับใช้วางแผนส่งเสริมการเกษตร

30 **เกษตร Field trip**
วิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์เพชรจินดา บ้านนาบอน ตำบลนาบอน อำเภอคำม่วง จังหวัดกาฬสินธุ์ แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร เรียนรู้คุณค่าภูมิปัญญาของเกษตรกรในท้องถิ่น

ในปกหลัง **จับตาภัยเกษตร**
เตือนการระบาดเพลี้ยกระโดดสีน้ำตาลและโรคขอบใบแห้งข้าว

วัตถุประสงค์ :
เพื่อถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านการเกษตรและเป็นสื่อกลางในการเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจ รวมทั้งอุดมการณ์ในการทำงานเพื่อเกษตรกรของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรทุกระดับ

ที่ปรึกษา :
นายเข้มแข็ง ยุติธรรมดำรง
อธิบดีกรมส่งเสริมการเกษตร
นางอัญชลี สุวจิตตานนท์
รองอธิบดีกรมส่งเสริมการเกษตร ด้านบริหาร
นายรพีทัศน์ อุ่นจิตตพันธ์
รองอธิบดีกรมส่งเสริมการเกษตร ด้านส่งเสริมการผลิต
นายครองศักดิ์ สงรักษา
รองอธิบดีกรมส่งเสริมการเกษตร ด้านถ่ายทอดเทคโนโลยี
นายกฤษ อุตตมะเวทิน
รองอธิบดีกรมส่งเสริมการเกษตร ด้านพัฒนาเกษตรกร
นางอมรทิพย์ ภิรมย์บูรณ์
ผู้อำนวยการสำนักพัฒนาการถ่ายทอดเทคโนโลยี

อำนวยการ :
นางสาวพนิดา ธรรมสุรักษ์
ผู้อำนวยการกลุ่มพัฒนาสื่อส่งเสริมการเกษตร

บรรณาธิการ :
นางสาวอำไพพงษ์ เกาะเทียน

ผู้ช่วยบรรณาธิการ :
นายวรรธนวิทย์ เฉลยผล
นางสาวสมิทธินี ขาวศรี

กองบรรณาธิการ :
นายสุรนันท์ หลำริ้ว
นายพศุตม์พงศ์ ชัยวงศ์
นายณัฐพิสิษฐ์ จารุพงศ์
นางสาวสรญา เที่ยงสุข
นางสาวชนกชนม์ ซิมงาม

จัดทำโดย :
กลุ่มพัฒนาสื่อส่งเสริมการเกษตร
สำนักพัฒนาการถ่ายทอดเทคโนโลยี
กรมส่งเสริมการเกษตร
โทรศัพท์ 0 2579 9546
E-mail : agrimedia1.3@gmail.com

พิมพ์ที่ :
ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด

บอกกล่าวเล่าสิบ

จากการคาดการณ์ของกรมอุตุนิยมวิทยาในช่วงประมาณกลางเดือนมิถุนายนถึงกลางเดือนกรกฎาคม จะเกิดสภาวะฝนทิ้งช่วง อาจส่งผลทำให้เกิดการขาดแคลนน้ำด้านการเกษตรได้ในหลายพื้นที่ โดยเฉพาะพื้นที่นอกเขตชลประทาน ส่วนในช่วงเดือนสิงหาคม - กันยายน เป็นช่วงที่จะมีฝนตกชุกหนาแน่นที่สุด โดยคาดการณ์ว่าประเทศไทยจะเข้าสู่สภาวะเอลนีโญ ซึ่งส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของสภาพอากาศและมีแนวโน้มจะเกิดต่อเนื่องยาวไปถึงปี 2567 ส่งผลกระทบต่อปริมาณน้ำสำหรับการเพาะปลูกในพื้นที่เกษตรและส่งผลต่อผลผลิตสินค้าเกษตรโดยตรง เกษตรกรที่พึ่งพาอาศัยน้ำฝนเป็นหลักอาจได้รับความเสียหายสูง กรมส่งเสริมการเกษตรจึงขอเตือนเกษตรกรที่จะเพาะปลูกพืชในช่วงเข้าสู่ฤดูฝนนี้ วางแผนกักเก็บสำรองน้ำไว้ใช้ในเวลาที่ฝนทิ้งช่วง หรือปลูกพืชอายุสั้น/พืชผัก เช่น ผักบุ้ง ตำลึง กะหล่ำปลี คะน้า ซึ่งจะใช้ระยะเวลาเพาะปลูกประมาณ 25 - 40 วัน ก็สามารถเก็บเกี่ยวผลผลิตได้ โดยเฉพาะเกษตรกรที่ทำการเพาะปลูกนอกเขตชลประทาน สร้างแหล่งกักเก็บสำรองน้ำในช่วงฝนทิ้งช่วง เพื่อเตรียมพร้อมกักเก็บน้ำไว้ใช้เพื่อการเกษตรในช่วงที่จะมีฝนตกชุกหนาแน่นในช่วงเดือนสิงหาคม - กันยายน ตามที่กรมอุตุนิยมวิทยาได้พยากรณ์ไว้ ทั้งนี้เกษตรกรควรติดตามการคาดการณ์สภาพอากาศจากกรมอุตุนิยมวิทยาอย่างต่อเนื่อง หรือสามารถขอคำแนะนำจากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรในพื้นที่ได้ ณ สำนักงานเกษตรอำเภอและสำนักงานเกษตรจังหวัดใกล้บ้าน

ในปัจจุบันภาคการเกษตรยังคงประสบปัญหาการขาดแคลนแรงงาน เนื่องจากการเข้าสู่สังคมผู้สูงวัย ซึ่งแรงงานภาคการเกษตรส่วนใหญ่เป็นผู้สูงอายุ ประกอบกับคนรุ่นใหม่ให้ความสำคัญกับภาคการเกษตรน้อยลง ดังนั้นการพัฒนาคนเข้าสู่ภาคการเกษตรเป็นสิ่งที่จำเป็นอย่างยิ่งในการขับเคลื่อนและพัฒนาการเกษตรของประเทศ ซึ่งเด็กและเยาวชนเป็นกลุ่มบุคคลที่มีความกระตือรือร้นต่อการเปลี่ยนแปลง เปิดกว้างทางความคิดและการรับเทคโนโลยีหรือการปฏิบัติใหม่ ๆ จึงเป็นกลุ่มที่มีศักยภาพและมีพลัง เป็นความหวังและเป็นอนาคตของประเทศไทย หากได้รับการพัฒนาอย่างถูกต้อง เหมาะสม ให้มีความรู้ ทักษะความสามารถ และปลูกฝังให้มีทัศนคติที่ดีต่อการเกษตร ก็จะสามารถเป็นผู้นำความก้าวหน้าและเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาการเกษตรของประเทศต่อไปได้ ทั้งนี้ การส่งเสริมยุวเกษตรกรไทยได้เริ่มขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2496 ต่อมาได้มอบหมายให้กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ โดยกรมส่งเสริมการเกษตร ดำเนินการส่งเสริมพัฒนาเด็กและเยาวชนมาอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ปี พ.ศ. 2510 จากวันนั้นจวบจนวันนี้เป็นเวลากว่า 70 ปี ที่มีการส่งเสริมยุวเกษตรกรในประเทศไทย พลังคนรุ่นใหม่จะมีส่วนสำคัญในการขับเคลื่อนภาคการเกษตรไทยอย่างไร สามารถติดตามเรื่องราวต่อได้ในคอลัมน์เรื่องจากปก และอีกหลายคอลัมน์ที่น่าสนใจในฉบับ

นอกจากนี้ กรมส่งเสริมการเกษตรได้เปิดใช้งานระบบฐานข้อมูลสื่อส่งเสริมการเกษตร ภายใต้เว็บไซต์กรมส่งเสริมการเกษตร โดยนำระบบสารสนเทศมาใช้บริหารจัดการสื่อส่งเสริมการเกษตรในรูปแบบของฐานข้อมูล แบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ **1) ส่วนของหลังบ้านหรือ Back End สำหรับเจ้าหน้าที่กรมส่งเสริมการเกษตรขึ้นทะเบียนและจัดเก็บสื่อลงระบบ ผ่านทางเว็บไซต์ https://mediatank.doae.go.th/ และ 2) ส่วนของหน้าบ้านหรือ Front End สำหรับให้บริการสืบค้นและดาวน์โหลดสื่อในรูปแบบไฟล์ดิจิทัล เข้าใช้งานได้ที่เว็บไซต์ https://www.doae.go.th/คลังความรู้** ซึ่งมีสื่อหลากหลายประเภทไม่ว่าจะเป็นวารสารส่งเสริมการเกษตร เอกสารคำแนะนำ แผ่นพับ อินโฟกราฟิก โมชันกราฟิก แอนิเมชัน คลิปวิดีโอต่าง ๆ เป็นต้น

ขอเชิญชวนเจ้าหน้าที่กรมส่งเสริมการเกษตรมาร่วมเป็นส่วนหนึ่งในคลังความรู้กรมส่งเสริมการเกษตร โดยสามารถนำเข้าสื่อในรูปแบบไฟล์ดิจิทัล ได้ที่ http://mediatank.doae.go.th เพื่อรวบรวมและจัดเก็บสื่อองค์ความรู้ด้านการเกษตรอย่างเป็นระบบต่อไป

SCAN ME

กองบรรณาธิการ
สิงหาคม 2566

อ่านวารสารส่งเสริมการเกษตรออนไลน์ได้ที่นี่

เรียบเรียง : นิศารัตน์ สุวรรณสวัสดิ์ กองวิจัยและพัฒนางานส่งเสริมการเกษตร
ภาพ : สำนักงานเกษตรจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

ส่งเสริมและพัฒนาอัตลักษณ์พื้นถิ่นจากภูมิปัญญาท้องถิ่น ด้านการเกษตรของชุมชน ปี 2566

ภูมิปัญญาการเพาะเลี้ยงเห็ดตับเต่า

ตำบลสามเรือน อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

ตำบลสามเรือน อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา มีลักษณะเป็นพื้นที่ราบลุ่ม ชุ่มชื้น มีลำคลองล้อมรอบและมีการทับถมของอินทรียวัตถุ ส่งผลให้สภาพดินมีความอุดมสมบูรณ์ เมื่อประมาณ 20 ปีก่อน มีพ่อค้าชุมชนที่เคยอยู่ในภาคอีสานเห็นเห็ดตับเต่าในพื้นที่จึงนำไปจำหน่ายซื้อขายในชุมชน 10 ปี ต่อมามีผู้เพาะเห็ดตับเต่า ประมาณ 7-8 ราย โดยเริ่มแรกมีการซื้อขายประมาณกิโลกรัมละ 20-30 บาท ต่อมาชาวบ้านสังเกตเห็นเห็ดตับเต่าเกิดตามต้นโสนและมักจะเกิดทุกปี เมื่อถึงช่วงหมดฤดูกาล ชาวบ้านได้ทดลองถางวัชพืชเพื่อให้ต้นโสนขึ้นมาใหม่ พบว่า มีจำนวนเห็ดตับเต่าขึ้นใต้ต้นโสนเป็นจำนวนมากในช่วงเดือนพฤษภาคม - สิงหาคมของทุกปี ดังนั้น พอถึงช่วงปีใหม่ของทุกปีจึงมีการจัดเตรียมพื้นดินให้ต้นโสนขึ้น เพื่อเห็ดตับเต่าจะได้เกิดในช่วงฤดูใหม่ ต่อมาก็มีผู้สนใจที่จะผลิตเห็ดตับเต่าเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ เนื่องจากมีผู้บริโภคนิยมรับประทานมากขึ้น ทำให้ราคาสูงขึ้นตามความต้องการของตลาด

ประโยชน์และสรรพคุณทางยาของเห็ดตับเต่า

เห็ดตับเต่า มีสรรพคุณทางยาหลายอย่างและยังสามารถนำมาปรุงอาหารได้หลายประเภททั้ง ต้ม ผัด แกง อย่างไรก็ตามการนำเห็ดตับเต่ามาปรุงอาหารต้องทำให้สุกก่อน

เห็ดตับเต่า มีสรรพคุณบำรุงหัวใจ บำรุงร่างกาย บำรุงตับ บำรุงปอด บำรุงโลหิต และดับพิษร้อนภายในร่างกาย นอกจากนี้ยังช่วยบำบัดอาการปวดหลัง ปวดข้อ ปวดเส้นเอ็น และกระดูก

การขับเคลื่อนการส่งเสริมและพัฒนาต่อยอดองค์ความรู้ภูมิปัญญาการเพาะเลี้ยงเห็ดตับเต่า

เริ่มต้นจากทีมเจ้าหน้าที่สำนักงานเกษตรจังหวัดพระนครศรีอยุธยา และสำนักงานเกษตรอำเภอ บางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ดำเนินการรวบรวมข้อมูลภูมิปัญญาการเพาะเลี้ยงเห็ดตับเต่าจากแหล่งข้อมูลวิชาการที่น่าเชื่อถือ และข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่นจากเกษตรกรในพื้นที่ และนำไปสู่กิจกรรมการจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในชุมชน ณ ศาลาอเนกประสงค์ หมู่ 7 ตำบลสามเรือน อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา เพื่อให้เกษตรกรในชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องร่วมกันวิเคราะห์ข้อมูลภูมิปัญญาการเพาะเลี้ยงเห็ดตับเต่า ข้อมูลชุมชน บริบทชุมชน กำหนดเป้าหมายชุมชน ตลอดจนร่วมกันวิเคราะห์สถานการณ์ (SWOT) เพื่อหาแนวทางในการพัฒนาต่อยอดภูมิปัญญาการเพาะเลี้ยงเห็ดตับเต่า นอกจากนี้ยังมีทีมเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรจากกองวิจัยและพัฒนางานส่งเสริมการเกษตร และสำนักงานส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรที่ 1 จังหวัดชัยนาท เข้าร่วมจัดเวที โดยกิจกรรมการจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้สามารถแบ่งได้เป็น 4 กิจกรรม ดังนี้

1 กิจกรรมถอดบทเรียนภูมิปัญญาการเพาะเลี้ยงเห็ดตับเต่า เพื่อถอดบทเรียนภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านการเกษตร ภูมิปัญญาการเพาะเลี้ยงเห็ดตับเต่า ซึ่งมีเนื้อหาสาระที่สำคัญ คือ 1) ภาพแผนที่ชุมชน 2) ข้อมูลพื้นฐานชุมชน 3) ความเป็นมา และ 4) กระบวนการเพาะเลี้ยงเห็ดตับเต่า

2 กิจกรรมวิเคราะห์ชุมชน วิเคราะห์ภูมิปัญญาการเพาะเลี้ยงเห็ดตับเต่า และกำหนดเป้าหมายการใช้ภูมิปัญญาการเพาะเลี้ยงเห็ดตับเต่าในชุมชน โดยมีสาระสำคัญ คือ 1) วิเคราะห์ชุมชนตำบลสามเรือน อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา (อดีต - ปัจจุบัน - อนาคต) โดยวิธีการการเล่าเรื่อง (Storytelling) การสนทนากลุ่ม (Focus group) การถาม - ตอบ และมีการสรุปประเด็นด้วยเครื่องมือตาราง (อดีต - ปัจจุบัน - อนาคต) 2) กำหนดเป้าหมายและความคาดหวังของชุมชน และภูมิปัญญาการเพาะเลี้ยงเห็ดตับเต่า

3 กิจกรรมการวิเคราะห์สถานการณ์ (SWOT) เพื่อหาแนวทางการพัฒนาภูมิปัญญาการเพาะเลี้ยงเห็ดตับเต่า เป็นกิจกรรมที่วิเคราะห์สถานการณ์ (SWOT) เพื่อหาแนวทางการพัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาการเพาะเลี้ยงเห็ดตับเต่า

4 กิจกรรมสรุปบทเรียนและคืนข้อมูลสู่ชุมชน เป็นกิจกรรมที่สรุปบทเรียนและคืนข้อมูลสู่ชุมชน สร้างการรับรู้ให้กับชุมชนถึงสภาพแวดล้อมศักยภาพของชุมชน และแนวทางการพัฒนาต่อยอดภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านการเกษตร ภูมิปัญญาการเพาะเลี้ยงเห็ดตับเต่า เพื่อนำไปใช้ในการพัฒนาต่อยอดภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านการเกษตรให้คงอยู่คู่กับชุมชน และสืบทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านการเกษตรอันทรงคุณค่าให้กับคนรุ่นหลังต่อไป

ประโยชน์ของภูมิปัญญาการเพาะเลี้ยงเห็ดตับเต่า

ด้านการเพิ่มผลผลิต

การผลิต

- ผลิตหัวเชื้อ
- การเพาะปลูกเห็ดตับเต่า (วิธีธรรมชาติ/ใช้หัวเชื้อ)
- การจัดการพื้นที่

- พื้นที่การเพาะปลูก 152 ไร่
- เกษตรกร 160 ราย
- ผลผลิตเฉลี่ย 400 กก./ไร่
- ผลผลิตทั้งปี 60,800 กก./152 ไร่

สร้างรายได้

- **ผลสด**
  - จำหน่ายผลสด 45,600 กก.
  - ราคาจำหน่าย 120 - 150 บาท/กก.
  - มูลค่าการซื้อขาย 6.84 ล้านบาท/ปี
- **การแปรรูป**
  - แปรรูปจำหน่าย 6,840 กก.
  - มูลค่าการซื้อขาย 1.2 ล้านบาท/ปี
- **การท่องเที่ยว**
  - สร้างเส้นทางการท่องเที่ยง
  - ปฏิทินการท่องเที่ยว

ที่มา : สนง.เกษตรอำเภอบางปะอิน ณ วันที่ 20 มกราคม 2566

เกร็ดความรู้ภูมิปัญญาการเพาะเลี้ยงเห็ดตับเต่า

พื้นที่เหมาะสมกับการเพาะเห็ดตับเต่า

1) พื้นที่ต้องใกล้กับแหล่งน้ำ เช่น ลำคลอง บ่อน้ำ
2) ต้องมีพืชอาศัยที่จำเป็นต่อการเจริญเติบโตของเห็ด เช่น ต้นโสน ต้นทองหลาง ต้นมะกอกน้ำ ต้นแค ต้นมะม่วง
3) เชื้อเห็ดเป็นชนิดน้ำ สภาพพื้นที่ที่ไม่เคยมีเห็ดตับเต่า ใช้เวลา 3 ปี

วิธีการลงเชื้อเห็ดตับเต่า

** จำเป็นต้องราดเชื้อติดต่อกันนาน 3 ปี**

การลงเชื้อต้องให้ต้นโสนสูงประมาณ 150 เซนติเมตร 2) วิธีราด 1 ต่อ 3 เช่น น้ำเชื้อ 1 ขัน ต่อ น้ำ 3 ขัน 3) น้ำที่ราดผสมต้องเป็นน้ำที่ไม่มีคลอรีน

สิ่งที่เห็ดตับเต่าชอบมากที่สุด	สิ่งที่เห็ดตับเต่าไม่ชอบ
ชอบสภาพอากาศร้อนชื้น	การฉีดยาฆ่าหญ้าในพื้นที่การปลูกเห็ด
ชอบปุ๋ยธรรมชาติ เช่น ผักตบชวา ใบไม้แห้ง ขี้วัว	ใช้น้ำคลอรีนรดต้นโสน
สามารถใช้สปริงเกลอร์เพิ่มความชื้นเพื่อการเร่งการออกดอกเห็ด	การเลี้ยงไก่และเป็ด เพราะมันจะคุ้ยเขี่ย
	การใส่ปุ๋ยเคมี

การจัดการ

1) การเตรียมพื้นที่โดยการยกแปลงดินสูงเหนือระดับน้ำ พอให้น้ำท่วมถึง เพราะดินต้องการความชื้นค่อนข้างมาก
2) จัดการต้นโสนด้วยการถอนต้นที่ใกล้ตาย หรือตายแล้วออกเพื่อให้แสงแดดได้ส่องถึงแปลง และเพื่อให้อากาศถ่ายเทได้สะดวก แล้วกองสุมต้นโสนไว้บริเวณแปลงเพื่อเป็นปุ๋ยและคลุมดิน
3) ทำการรดน้ำแปลงปลูกเห็ดตับเต่า เมื่อสังเกตเห็นความชื้นไม่เพียงพอ (ห้ามใช้น้ำประปาในการรดน้ำ ใช้เฉพาะน้ำที่ได้จากธรรมชาติเท่านั้น)
4) ช่วงเวลาในการเก็บเห็ดตับเต่า ควรเก็บในช่วงเช้า 05.00 - 07.00 น.
5) เมื่อหมดฤดูกาลเก็บเกี่ยวผลผลิต จึงทำการตัดต้นโสนออกทั้งหมด กองสุมไว้เป็นการเพาะเชื้อเห็ดตับเต่าตามธรรมชาติ และเพื่อเตรียมพื้นที่ในการผลิตเห็ดตับเต่าในฤดูถัดไป
6) สำหรับดอกเห็ดที่บาน และสามารถสืบต่อพันธุ์ได้ ก็จะเก็บมาใส่ภาชนะแล้วปิดฝารวมกันไว้รอจนกว่าจะย่อยสลาย แล้วนำไปราดยังแปลง เพื่อเพิ่มปริมาณเชื้อเห็ด (เชื้อเห็ด 200 ลิตรต่อไร่)

****ข้อควรระวัง****

- *การเก็บ ควรเดินในเส้นทางเดิมเพื่อป้องกันการเหยียบเห็ดที่ยังไม่โตเต็มที่*
- *การจัดการแปลงเห็ดไม่ควรมีขยะ และสิ่งที่อาจก่อให้เกิดพิษอันตรายต่อเห็ด*
- *ห้ามใช้สารเคมีในแปลงโดยเด็ดขาด*

การเพาะเลี้ยงเห็ดตับเต่า

1. การเพาะเลี้ยงเห็ดตับเต่าโดยวิธีธรรมชาติ

อาศัยหลักการเพาะเลี้ยงแบบร่วมกับพืชอาศัยจึงเกิดดอก พืชอาศัยหลักที่นิยมคือ โสน และหว้าน้ำ ซึ่งอาจจะเป็นต้นไม้ชนิดอื่น ๆ ได้ วิธีการนำสปอร์แก่หรือสปอร์ที่สมบูรณ์ด้านล่างของดอกที่แก่เท่านั้น นำมาขยำกับน้ำ โดยมีสัดส่วนดอกแก่ 1 กิโลกรัม ต่อน้ำ 10 ลิตร นำไปรดบริเวณโคนต้นไม้ที่ให้เห็ดร่วมอาศัย เป็นวิธีการทำหัวเชื้อแบบดั้งเดิม และเกษตรกรสามารถทำได้ง่าย

2. การเพาะเลี้ยงโดยหัวเชื้อเห็ดตับเต่า

หัวเชื้อเห็ดตับเต่าในรูปแบบต่าง ๆ ทั้งหัวเชื้อแบบเหลว และหัวเชื้อแบบก้อน โดยการลงหัวเชื้อในดิน ซึ่งต้องทำสภาพพื้นที่ให้มีความเหมาะสม ซึ่งต้องอาศัยระยะเวลาในการให้เส้นใยพัฒนาไปเป็นโครงสร้างดอกในอนาคต ซึ่งต้องใช้เวลาไม่ต่ำกว่า 1-3 ปี สำหรับพื้นที่ที่ยังไม่มีเชื้อเห็ดมาก่อน

ค่าความเป็นกรดด่าง (pH) ที่เหมาะสมต่อการปลูกเห็ดตับเต่า

สำหรับเห็ดตับเต่าเป็นเชื้อราเอ็คโตไมคอร์ไรซา โดยการเจริญเติบโตของราส่วนมากมักอยู่ในช่วงที่เป็นกรดจัดถึงกลาง คือมีค่า pH ประมาณ 3-7 เนื่องจากเกิดกรดอินทรีย์ในระหว่างการย่อยสลายของอินทรียวัตถุ ดังนั้น ดินที่ปลูกเห็ดตับเต่าในพื้นที่ตำบลสามเรือน อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จึงมีสภาพเป็นกรดจัด-กรดปานกลาง ซึ่งเป็นสภาพธรรมชาติของพื้นที่ที่มีเห็ดราขึ้น

เรียบเรียง-ภาพ : สุวิสาข์ คนเจน และเกรียงไกร แสงไข่ กองพัฒนาเกษตรกร

กลุ่มส่งเสริมอาชีพการเกษตร
กลไกสำคัญที่ช่วยขับเคลื่อนเศรษฐกิจในระดับชุมชน

ย้อนกลับไปในปี พ.ศ. 2498 จุดเริ่มต้นของกลุ่มเกษตรกรในประเทศไทย เกิดจากการรวมตัวของชาวนา เรียกว่า “กลุ่มชาวนา” ต่อมาในปี พ.ศ. 2510 ได้มีพระราชบัญญัติปรับปรุงกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ และจัดตั้งกรมส่งเสริมการเกษตรขึ้น งานส่งเสริมการเกษตรกลุ่มชาวนาจึงอยู่ในความรับผิดชอบของกรมส่งเสริมการเกษตร และได้ขยายผลให้กว้างขึ้นครอบคลุมทั้งชาวนา ชาวไร่ ชาวสวน และเกษตรกรผู้ผลิตปัจจัยการผลิต ซึ่งจะแบ่งเป็น 2 ประเภท คือ กลุ่มที่ประสงค์จะจดทะเบียนเป็นนิติบุคคล เน้นการพัฒนาศักยภาพในเชิงกฎหมายและธุรกิจ เรียกว่า “กลุ่มเกษตรกร” และกลุ่มที่จดทะเบียนแต่ไม่ประสงค์จะจัดตั้งเป็นวิสาหกิจชุมชน เน้นกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และการพึ่งพาตนเอง เรียกว่า “กลุ่มส่งเสริมอาชีพการเกษตร” จากนั้นในปี พ.ศ. 2545 ได้ส่งมอบภารกิจส่งเสริมกลุ่มเกษตรกรที่เป็นนิติบุคคลให้กับกรมส่งเสริมสหกรณ์ โดยกรมส่งเสริมการเกษตรยังคงรับผิดชอบการส่งเสริมกลุ่มส่งเสริมอาชีพการเกษตรจนถึงปัจจุบัน

นิยามของกลุ่มส่งเสริมอาชีพการเกษตร

กลุ่มส่งเสริมอาชีพการเกษตร เป็นกลุ่มของเกษตรกรตั้งแต่ 10 คนขึ้นไป ประกอบอาชีพเดียวกันหรือดำเนินกิจกรรมที่เกื้อหนุนกัน โดยได้มีการจดทะเบียนจัดตั้งกลุ่ม ณ สำนักงานเกษตรอำเภอ ซึ่งกลุ่มส่งเสริมอาชีพการเกษตรถือเป็นองค์กรเกษตรกรขั้นพื้นฐานที่กรมส่งเสริมการเกษตรได้ดำเนินการส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการรวมกลุ่มและสร้างเครือข่ายในการดำเนินกิจกรรม เพื่อเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนในการพึ่งตนเอง โดยนำหลักการบริหารจัดการและการดำเนินกิจกรรมร่วมกันและเพื่อแก้ไขปัญหา ยกระดับศักยภาพการผลิต รวมถึงคุณภาพชีวิตให้ดียิ่งขึ้น โดยมีเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรเป็นผู้ให้คำแนะนำ ส่งเสริมและพัฒนาความรู้ ความสามารถ ทักษะของสมาชิกตามความต้องการและศักยภาพของกลุ่ม ปัจจุบันมีกลุ่มส่งเสริมอาชีพการเกษตร จำนวน 6,461 กลุ่ม สมาชิก จำนวน 199,469 ราย

การสร้างความเข้มแข็ง ให้กับกลุ่มส่งเสริมอาชีพการเกษตร

หัวใจสำคัญที่ทำให้กลุ่มส่งเสริมอาชีพการเกษตรมีความเข้มแข็ง คือ การมีส่วนร่วมของสมาชิกกลุ่ม และการพัฒนาทักษะให้สมาชิกตรงกับความต้องการ ผ่านกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันภายในองค์กร โดยมีเกษตรกรเป็นศูนย์กลางของการพัฒนา พัฒนาทักษะต่อยอดและยกระดับกลุ่มส่งเสริมอาชีพการเกษตรที่มีศักยภาพ จากองค์กรเกษตรกรขั้นพื้นฐานสู่การเป็นผู้ประกอบการด้านการเกษตร ส่งเสริมให้ใช้แผนการผลิตรายบุคคล (Individual Farm Production Plan: IFPP) และเชื่อมโยงสู่แผนการดำเนินงานกลุ่ม เพื่อสร้างช่องทาง/วิธีการลดต้นทุน เพิ่มรายได้ให้กลุ่มของตนเอง สามารถต่อยอดเป็นวิสาหกิจชุมชน หรือสถาบันเกษตรกรอื่นที่มีกฎหมายรองรับได้ โดยระหว่างปี พ.ศ. 2563 - 2565 มีกลุ่มส่งเสริมอาชีพการเกษตรที่ได้รับการพัฒนาจำนวน 847 กลุ่ม ประมาณการรายได้เฉลี่ยของกลุ่มหลังได้รับการพัฒนาเพิ่มขึ้นจาก 310,130 บาทต่อปี เป็น 361,883 บาทต่อปี หรือคิดเป็นรายได้ที่เพิ่มขึ้น ร้อยละ 16.69 นอกจากนี้ ยังสนับสนุนให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในระดับท้องถิ่น ภูมิภาค ในประเทศและต่างประเทศ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต การตลาด การเพิ่มมูลค่า พัฒนาคุณภาพชีวิต สิ่งแวดล้อม เศรษฐกิจครัวเรือนและชุมชนให้มีความเข้มแข็งและพึ่งพาตนเองได้

ตัวอย่างการพัฒนาต่อยอด สู่ความเข้มแข็งที่ยั่งยืน

"กลุ่มส่งเสริมอาชีพการเกษตรผู้เลี้ยงปลานิลตำบลท่าข้าม" ตั้งอยู่ที่อำเภอพนัสนิคม จังหวัดชลบุรี อีกหนึ่งตัวอย่างของการพัฒนาสู่การเป็นวิสาหกิจชุมชนปลานิลแปลงใหญ่ตำบลท่าข้าม โดยใช้แนวทางการพัฒนาศักยภาพสมาชิกของกลุ่มส่งเสริมอาชีพการเกษตร โดยกำหนดแผนการดำเนินงานของกลุ่มและโครงสร้างคณะกรรมการที่ชัดเจน ใช้ความร่วมมือระหว่างสมาชิกวิเคราะห์ความต้องการของกลุ่ม ให้สมาชิกมีความรู้ด้านการเลี้ยงปลานิลแบบปลอดภัยและทักษะการแปรรูป เพื่อสนับสนุนการแปรรูปผลิตภัณฑ์ จนกลายเป็นสินค้าที่ได้รับความนิยม ภายใต้แบรนด์ **"นิลซ่ะ"** โดยมีผลิตภัณฑ์เด่น คือ จ๊อปลานิล ซึ่งเป็นการผสมผสานวัตถุดิบในท้องถิ่น ทั้งปลานิลและสมุนไพรต่าง ๆ ในชุมชน จนเป็นสูตรการทำจ๊อปลานิลที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะของคนตำบลท่าข้าม นอกจากนี้ยังมีปลาแดดเดียวสูตรดั้งเดิม (ไร้ก้าง) ปลายอพริกไทยดำ กุนเชียงปลา ผงปลานิลโรยข้าว และน้ำพริกปลานิลกรอบ ทำให้สามารถสร้างรายได้ให้กับสมาชิกภายในชุมชน

สำหรับผู้ที่สนใจจัดตั้งกลุ่มส่งเสริมอาชีพการเกษตร สามารถติดต่อสอบถามได้ที่

- สำนักงานเกษตรอำเภอ สำนักงานเกษตรพื้นที่กรุงเทพมหานครใกล้บ้าน
- กลุ่มพัฒนาเครือข่ายเกษตรกร กองพัฒนาเกษตรกร โทรศัพท์ 0 2579 7543

เรียบเรียง : พีรมณฑ์ พุฒตาล สำนักพัฒนาการถ่ายทอดเทคโนโลยี
ภาพ : อิสระ บุญเย็น สำนักงานเกษตรอำเภอเมืองระยอง

กรมส่งเสริมการเกษตรนำเกษตรกรและเจ้าหน้าที่ ส่องเทคโนโลยีการผลิตผักและผลไม้ ณ ประเทศญี่ปุ่น

ญี่ปุ่น เป็นอีกหนึ่งประเทศคู่ค้าทางเศรษฐกิจที่สำคัญของไทย เห็นได้จากมูลค่าการส่งออกที่สูงเป็นอันดับ 3 รองจาก สาธารณรัฐประชาชนจีนและสหรัฐอเมริกา ดังนั้น สินค้าจากไทยจึงถือว่ายังมีโอกาสและอนาคตที่สดใสในการเข้าไปจำหน่ายยังตลาดญี่ปุ่น โดยเฉพาะสินค้าเกษตร ไม่ว่าจะเป็นผักหรือผลไม้ ภายใต้เงื่อนไขการผลิตที่ได้มาตรฐาน ทั้งในด้านคุณภาพและบรรจุภัณฑ์ เนื่องจากญี่ปุ่นมีความโดดเด่นและให้ความสำคัญกับเรื่องนี้มาก ซึ่งบรรจุภัณฑ์ของญี่ปุ่นนอกจากจะช่วยปกป้องสินค้าให้ปลอดภัย ไม่แตกหักเสียหายแล้ว ยังทำหน้าที่ในการสื่อสารข้อมูลต่าง ๆ ของสินค้าไปสู่ผู้บริโภค และช่วยในเรื่องการตลาด ด้วยการบอกเล่าเรื่องราวรายละเอียด ช่วยดึงดูดความสนใจผู้บริโภคให้รู้สึกพึงพอใจในตัวสินค้าอีกด้วย

กรมส่งเสริมการเกษตร นำโดย **นายรพีทัศน์ อุ่นจิตตพันธ์ รองอธิบดีกรมส่งเสริมการเกษตร** ได้นำคณะเกษตรกรดีเด่นและเจ้าหน้าที่ผู้ผ่านการคัดเลือก เดินทางไปศึกษาดูงานด้านเทคโนโลยีการผลิตและการจัดการ ผัก ผลไม้ และแพ็คเกจผลิตภัณฑ์เพื่อการส่งออก ณ จังหวัดทตโตริ ประเทศญี่ปุ่น ซึ่งเป็นเมืองที่ตั้งอยู่บนชายฝั่งทะเลญี่ปุ่น มีสภาพแวดล้อมที่ยังคงความเป็นธรรมชาติอันสมบูรณ์และเป็นแหล่งพื้นที่ทำการเกษตรที่สำคัญ โดยมีบริษัท พี แอนด์ เอฟ เทคโน จำกัด เป็นผู้สนับสนุนโครงการ

เยี่ยมชมเทคโนโลยีการผลิตและการจัดการสินค้าเกษตรที่สำคัญ ณ จังหวัดทตโตริ

ที่จังหวัดทตโตริ คณะศึกษาดูงานมีโอกาสได้เข้าชมกระบวนการผลิตสินค้าเกษตรที่สำคัญของจังหวัด ได้แก่ ต้นหอม บรอกโคลี แตงโม และสาลี่ ซึ่งพืชแต่ละชนิดนั้นมีการนำเทคโนโลยีมาใช้ได้อย่างน่าสนใจ เป็นการจุดประกายแนวคิดใหม่ ๆ ให้กับเกษตรกรและเจ้าหน้าที่ที่เดินทางไปศึกษาดูงานได้เป็นอย่างดี

➔ ต้นหอม

เป็นพืชที่ปลูกมากเป็นอันดับหนึ่งของจังหวัดทตโตริ และปลูกได้ตลอดทั้งปี ขึ้นอยู่กับฤดูกาลและความเหมาะสมของสายพันธุ์ที่มีให้เลือกกว่า 20 สายพันธุ์ มีลักษณะเด่น คือ เนื้ออ่อนสีขาวจะหนานุ่ม และมีความหวาน เกษตรกรมีการปลูกและจำหน่ายภายในประเทศเพื่อเป็นวัตถุดิบอาหาร เช่น ซุป โดยใช้วิธีปลูกแบบหยอดเมล็ด มีการใช้สารเคมีและปุ๋ยร่วมด้วยในปริมาณที่เหมาะสม ส่วนเทคนิคการทำให้ต้นหอมมีสีขาวสวยนั้นใช้วิธีการเอาดินมากลบไว้เพื่อไม่ให้ต้นหอมสังเคราะห์แสง นอกจากนี้การผลิตต้นหอมในช่วงหน้าหนาว จะใช้พลาสติกคลุมแปลงเพื่อควบคุมอุณหภูมิ ทำให้ต้นหอมโตเร็ว และเก็บเกี่ยวได้สะดวกกว่าการไม่คลุมพลาสติก ส่วนการคัดบรรจุจะใช้ลมเป่าแทนการล้างน้ำ วิธีนี้จะช่วยรักษาสภาพของต้นหอมไม่ให้เน่าเสียได้ดีกว่าจากนั้นจะนำไปบรรจุใส่ถุงสุญญากาศก่อนแพ็คลงกล่อง แล้วทำให้อุณหภูมิลดลงเหลือ 4 องศาเซลเซียส ใช้เวลาประมาณ 20 - 30 นาที จึงนำไปเก็บไว้ในห้องเย็นต่อที่อุณหภูมิ 5 องศาเซลเซียส เพื่อรอส่งจำหน่ายด้วยรถห้องเย็น ซึ่งจะทำให้ต้นหอมมีความสดใหม่น่ารับประทานและเก็บได้นานมากยิ่งขึ้น

➔ บรอกโคลี

นิยมปลูกเป็นอันดับ 2 รองจากต้นหอม ในแถบบริเวณเขาไดเซ็น ซึ่งมีอุณหภูมิเฉลี่ยทั้งปีอยู่ที่ประมาณ 15 องศาเซลเซียส ดินที่ปลูกเป็นดินร่วนปนทราย ระบายน้ำและอากาศได้ดี การเก็บเกี่ยวเกษตรกรจะคัดผลผลิตที่มีลักษณะดอกตูม ขนาดดอกความสูง 16 เซนติเมตร กว้าง 12 เซนติเมตร ตัดใบออกโดยเหลือใบไว้ประมาณ 4 ใบ และเก็บเกี่ยวตั้งแต่เวลาเที่ยงคืนถึงเช้าตรู่เพื่อรักษาคุณภาพความสด เมื่อเก็บเกี่ยวเสร็จแล้วก็จะไถกลบตอและใบที่เหลือทิ้งลงในดิน เพื่อเพิ่มปริมาณอินทรียวัตถุ โดยทำการไถกลบทั้งหมด 3 ครั้ง ส่วนการคัดบรรจุก็จะคล้ายกับต้นหอมคือมีการนำไปทำให้อุณหภูมิลดลงเหลือ 5 องศาเซลเซียส ใช้เวลา 30 นาที จากนั้นนำไปเก็บที่ห้องเย็นที่อุณหภูมิ 2 องศาเซลเซียสก่อนนำออกจำหน่าย

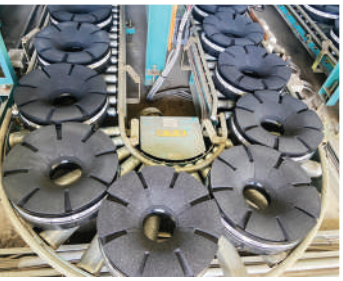

➔ แตงโม

จังหวัดทตโตริมีการปลูกแตงโมมายาวนานกว่าร้อยปี มีทั้งหมด 22 สายพันธุ์ แต่ที่นิยมปลูก คือ สายพันธุ์ TY มีลักษณะเด่น คือ รูปทรงใหญ่ เนื้อข้างในสีแดงฉ่ำ เปลือกสีเขียว มีความมันวาว และปลูกในดินที่มีแร่ธาตุของภูเขาไฟคุโรโบคุ ทำให้ทนทานต่อโรคและแมลงศัตรูพืช กักเก็บน้ำและปุ๋ยได้ดี สภาพแวดล้อมที่เหมาะสมนี้ทำให้แตงโมมีขนาดผลที่ใหญ่ กรอบ และมีค่าความหวานสูง ในปี พ.ศ. 2549 โรงงานคัดแยกบรรจุในจังหวัดทตโตริได้เปิดตัวเครื่องคัดแยกผลไม้ ควบคุมคุณภาพโดยใช้เซ็นเซอร์วัดค่าความหวานเป็นเครื่องการันตีคุณภาพ ซึ่งสามารถประมวลผลได้ถึง 50,000 ลูกต่อวัน ซึ่งขั้นตอนการคัดแยกแตงโมนั้น เกษตรกรจะขนส่งโดยรถบรรทุกนำเข้ามายังสายพานลำเลียง และถูกส่งต่อเข้าเครื่องกำจัดฝุ่นและโคลน ก่อนจะนำไปทำความสะอาดอีกครั้ง แล้วส่งต่อผ่านเซ็นเซอร์แปลงข้อมูลด้วยคอมพิวเตอร์ เพื่อตรวจสอบรูปลักษณ์ ความเอียง ความกลม ความสะอาด จากนั้นจะเข้าเครื่องวัดขนาดโพรงปริมาณน้ำ แล้วนำไปวัดปริมาณความหวานผ่านเซ็นเซอร์ ซึ่งแตงโมที่มีความหวานเฉลี่ยไม่ถึงเกณฑ์กำหนดจะถูกคัดออกเป็นแตงโมตกเกรด

➔ สาลี่

ผลผลิตสาลี่เกินกว่าครึ่งของญี่ปุ่นปลูกในจังหวัดทตโตริ โดยพันธุ์ที่มีชื่อเสียงที่สุด คือ พันธุ์ศตวรรษที่ 20 ซึ่งมี รสกลมกล่อมและฉ่ำน้ำ แต่ปัจจุบันผู้บริโภคมีความต้องการสาลี่สีแดงพันธุ์ใหม่ ชื่อพันธุ์ชินคันเซ็น กันมากขึ้น ซึ่งมีรสชาติหวานกลมกล่อม ทำให้พื้นที่การปลูกเพิ่มขึ้นทุกปี สำหรับวิธีการปลูกจะใช้เทคนิคการทาบกิ่งเพื่อเชื่อมกิ่งระหว่างต้น ช่วยให้ต้นสาลี่เจริญเติบสม่ำเสมอและสมบูรณ์เท่ากัน ทำให้ได้ผลผลิตสูง ประหยัดแรงงาน ง่ายต่อการดูแลรักษาและเก็บผลผลิต อีกทั้งสามารถให้ผลผลิตได้ตั้งแต่ 3 ปี (อายุเก็บเกี่ยว 7 ปี) โดยเทคนิคและวิธีการนี้ถูกศึกษาและพัฒนาขึ้นโดยเกษตรกรจากจังหวัดคานางาวะและกำลังได้รับความสนใจอย่างมาก

การสนับสนุนจากภาครัฐผ่านกระบวนการสหกรณ์

ปัจจุบันเกษตรกรญี่ปุ่นกว่าร้อยละ 90 เป็นสมาชิกสหกรณ์การเกษตร (Japan Agricultural Cooperatives: JA) และองค์กรต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับภาคเกษตรกรรม ซึ่งเกษตรกรจะได้รับสิทธิประโยชน์ รวมถึงการสนับสนุนต่าง ๆ จากภาครัฐ โดยความช่วยเหลือจะถูกส่งผ่านระบบสหกรณ์การเกษตรไปยังเกษตรกรหรือกลุ่มเกษตรกร ในกระบวนการผลิตจะมีการวางแผนและร่วมกันคิด กำหนดสมดุลระหว่างอุปสงค์และอุปทาน เชื่อมโยงระหว่างผู้ผลิตและผู้บริโภค ความนิยม และความต้องการของตลาด คล้ายกับหลักตลาดนำการผลิตของไทย และมีการลงไปตรวจสอบพร้อมทั้งให้ความรู้และวิทยาการใหม่ ๆ แก่เกษตรกรอยู่เสมอ มีเจ้าหน้าที่คอยเป็นที่ปรึกษาเพื่อให้ผลผลิตที่เกษตรกรผลิตได้นั้นมีมาตรฐานสูงและขายได้จริงเพื่อสร้างรายได้ที่ดีให้แก่เกษตรกรและเป็นผลดีต่อธุรกิจของ JA ด้วย

ด้วยเหตุปัจจัยเหล่านี้จึงไม่น่าแปลกใจที่แม้ญี่ปุ่นจะมีพื้นที่เหมาะสมสำหรับทำการเกษตรน้อยเพียงร้อยละ 12.64 ของพื้นที่ทั้งประเทศ และมีแรงงานด้านเกษตรอยู่เพียงร้อยละ 7.5 ของแรงงานทั้งหมด แต่ญี่ปุ่นก็ยังเป็นประเทศที่มีศักยภาพ มีผลผลิตทางการเกษตรต่อพื้นที่สูงที่สุดในโลก และสามารถพึ่งพาตนเองด้านอาหารได้เป็นอย่างดีนั่นเอง

SCAN ME

ดาวน์โหลดไฟล์ อินโฟกราฟิก

เรียบเรียง - ภาพ : ศันสนีย์ นิติธรรมยง สำนักส่งเสริมและจัดการสินค้าเกษตร
ข้อมูล : เอกสารประกอบการบรรยาย เรื่อง พันธุ์ และการปลูกดูแลรักษา โดย นางสุภัทรา เลิศวัฒนาเกียรติ ผู้เชี่ยวชาญด้านไม้ผล กรมวิชาการเกษตร และสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร

เรื่องเล่า...ชาวกาแฟ

หากจะกล่าวถึงเครื่องดื่มที่มีผู้นิยมบริโภคอันดับต้น ๆ ของโลกย่อมต้องได้ยินคำว่า **"กาแฟ"** หรือ **"Coffee"** จนนำมาใช้เป็นชื่อของช่วงการพักสั้น ๆ ที่เรียกว่า **"Coffee Break"** หรือแม้กระทั่งช่วงเวลาของการเสิร์ฟอาหารว่าง และอาหารหลักบนเครื่องบินทั่วโลก คำที่มักจะได้ยินเสมอ คือ **"Coffee or Tea"** จะเห็นได้ว่ากาแฟกลายเป็นส่วนหนึ่งในชีวิตประจำวันของคนทั่วโลกที่จะต้องดื่ม บางคนดื่มเพราะความเคยชิน บางคนดื่มเพื่อผ่อนคลาย บางคนดื่มเพราะจะทำให้รู้สึกสดชื่นกระปรี้กระเปร่า เป็นต้น กล่าวได้ว่า **"กาแฟ"** เป็นเครื่องดื่มจากพืชที่มหัศจรรย์เลยทีเดียว

ที่มาของกาแฟในประเทศไทย

"กาแฟ" ได้เข้ามามีบทบาทสำคัญในทางเศรษฐกิจของไทยมาตั้งแต่อดีตจนกระทั่งปัจจุบัน ดังนั้น คงต้องกล่าวถึงความเป็นมาของกาแฟ 2 สายพันธุ์ในประเทศไทย คือ กาแฟอะราบิกา และ กาแฟโรบัสตา ซึ่งมีที่มาแตกต่างกัน กล่าวคือ

เปรียบเทียบลักษณะเมล็ดกาแฟ 2 สายพันธุ์

Arabica		Robusta	
เมล็ดยาวเรียว มีกลิ่นหอม รสชาติกลมกล่อมนุ่มนวล คาเฟอีนน้อย			*เมล็ดทรงกลม มีกลิ่นไม่หอม รสชาติเข้มข้น ขมกว่า คาเฟอีนสูง*

ที่มา : bestreview.asia

กาแฟอะราบิกา ตามบันทึกของพระสารสาสน์พลขันธ์ (ยี อี เยรินี) ชาวอิตาลี กล่าวว่า ประเทศไทยมีการปลูกกาแฟสายพันธุ์อะราบิกาตั้งแต่เมื่อปี พ.ศ.2397 ซึ่งนำไปปลูกไว้ที่จังหวัดจันทบุรี เป็นพันธุ์เบอร์บอน ต่อมามีชื่อเรียกกันว่า **"กาแฟจันทรบูร"** ในปี พ.ศ. 2500 กรมกสิกรรม (กรมวิชาการเกษตรในปัจจุบัน) ได้สั่งเมล็ดกาแฟอะราบิกา จำนวน 4 พันธุ์ คือ มุนดูนูวู (Mundo Novo) เบอร์บอง (Bourbon) แคทูร่า (Catura) และ ทิปปิก้า (Typica) จากประเทศบราซิล มาปลูกทดลองที่สถานีทดลองพืชไร่แม่โจ้ สถานีทดลองพืชสวนฝางจังหวัดเชียงใหม่ และสถานีทดลองพืชสวนดอยมูเซอ จังหวัดตาก และต่อมาได้ในปี พ.ศ. 2526 ได้นำพันธุ์คาติมอร์มาปลูกและให้ผลผลิตดี จึงได้มีการปรับปรุงพันธุ์ให้เหมาะสมกับพื้นที่สูง เพื่อทดแทนการปลูกฝิ่นและเป็นพืชความหวังใหม่ในขณะนั้น

ส่วนกาแฟโรบัสตา ในประเทศไทยมีต้นกำเนิดจากที่คนไทยชาวมุสลิม ชื่อ นายดีหมุน ได้มีโอกาสไปแสวงบุญ ณ เมืองเมกกะ ประเทศซาอุดิอาระเบีย ได้นำเมล็ดพันธุ์กาแฟมาเพาะปลูกที่บ้าน ในปี พ.ศ. 2447 ที่ตำบลบ้านโหนด อำเภอสะบ้าย้อย จังหวัดสงขลา และขยายพันธุ์ออกไปในพื้นที่ทางภาคใต้ของประเทศไทย

พื้นที่ปลูกกาแฟในประเทศไทย

ปัจจุบันประเทศไทยมีเนื้อที่ให้ผลผลิตกาแฟประมาณ 169,649 ไร่ แบ่งเป็น กาแฟสายพันธุ์อะราบิกา เนื้อที่ให้ผล จำนวน 108,008 ไร่ และผลผลิต จำนวน 9,197 ตัน กาแฟสายพันธุ์โรบัสตา เนื้อที่ให้ผล จำนวน 61,641 ไร่ และผลผลิต จำนวน 5,198 ตัน ซึ่งผลผลิตในประเทศยังไม่เพียงพอกับความต้องการของตลาด โดยเฉพาะภาคอุตสาหกรรมและแหล่งท่องเที่ยว แนวโน้มและทิศทางการตลาดของกาแฟขึ้นอยู่กับการดึงอัตลักษณ์ที่แสดงออกมาจากตัวของกาแฟมานำเสนอ รสนิยมของผู้บริโภค และปัจจัยอื่น ๆ ที่สนับสนุนให้ธุรกิจด้านกาแฟเจริญเติบโต

จุดเริ่มต้นการผลิตกาแฟคุณภาพ

สายพันธุ์กาแฟ ถือเป็นจุดเริ่มต้นของกาแฟคุณภาพ ทั่วโลกมีผลผลิตกาแฟแบ่งเป็นสายพันธุ์อะราบิกา 70% และสายพันธุ์โรบัสตา 30% ซึ่งในประเทศไทยมีการปลูกทั้ง 2 สายพันธุ์ กาแฟอะราบิกา ส่วนใหญ่ปลูกในภาคเหนือ นิยมนำมาทำเป็นกาแฟสด กาแฟโรบัสตาส่วนใหญ่ปลูกในภาคใต้ เดิมมีการผลิตและขายให้กับโรงงานอุตสาหกรรม เป็นหลัก แต่ปัจจุบันนิยมนำมาทำเป็นกาแฟพรีเมี่ยม ใช้กรรมวิธีเช่นเดียวกับการผลิตกาแฟอะราบิกา และนำมาชงเป็นกาแฟสดมากขึ้น ทั้งนี้ สามารถแบ่งลักษณะและสภาพการปลูกกาแฟทั้ง 2 สายพันธุ์ ดังนี้

กาแฟอะราบิกา	กาแฟโรบัสตา
ทรงต้น : สูง 2.5 - 4.5 เมตร ทรงพุ่ม ใบเล็กเป็นมัน	**ทรงต้น :** สูง 4.5 - 6.5 เมตร ทรงพุ่มเป็นโดม ใบใหญ่ เป็นคลื่น
ลักษณะเมล็ด : เส้นแบ่งเป็นรูปตัว S	**ลักษณะเมล็ด :** เส้นแบ่งค่อนข้างตรง
โคโมโซม : 44 คู่ (4n)	**โคโมโซม :** 22 คู่ (2n)
ระบบราก : ลึก	**ระบบราก :** ตื้น
พื้นที่ปลูก : 700 เมตรขึ้นไป - 2,000 เมตร จากระดับน้ำทะเล	**พื้นที่ปลูก :** 0 - 700เมตร จากระดับน้ำทะเล
ปริมาณน้ำฝน : 1,500 -2,000 มิลลิเมตร	**ปริมาณน้ำฝน :** 1,800 -3,000 มิลลิเมตร
ปริมาณน้ำตาลในเมล็ด : สูง	**ปริมาณน้ำตาลในเมล็ด :** ต่ำ
ปริมาณคาเฟอีน : 0.8 - 1.4 %	**ปริมาณคาเฟอีน :** 1.7 - 4 %
รสชาติและกลิ่น : หอม ละมุน รสนุ่ม	**รสชาติและกลิ่น :** รสชาติเข้ม

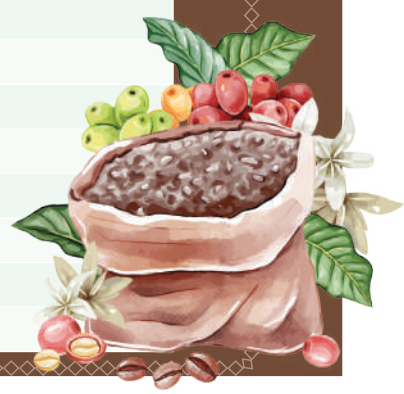

คุณภาพของเมล็ดกาแฟ นอกจากสายพันธุ์กาแฟแล้ว ปัจจัยที่มีผลอย่างมาก คือ ภูมิประเทศ ภูมิอากาศ การดูแลรักษา สภาพแวดล้อมของการปลูก โรคและแมลงที่เข้าทำลายเมล็ดกาแฟล้วนส่งผลต่อคุณภาพของกาแฟ ทั้งกลิ่น และรสชาติ ทำให้สารกาแฟที่ได้มีความแตกต่างกัน รวมถึงกรรมวิธีที่จะได้มาของสารกาแฟ ดังนั้น การพัฒนาคุณภาพตั้งแต่ต้นน้ำจึงเป็นสิ่งสำคัญ

ข้อแตกต่างการขยายพันธุ์ของกาแฟอะราบิกาและโรบัสตา

กาแฟอะราบิกา เป็นพืชผสมตัวเอง มีโครโมโซม 4n =44 สามารถใช้เมล็ดพันธุ์ มาขยายพันธุ์ต่อได้ตรงตามพันธุ์ ในกรณีที่ปลูกใกล้ชิดกับพันธุ์อื่น กาแฟอะราบิกามีโอกาสการผสมข้าม 5% ดังนั้น ในกรณีนี้จึงมีโอกาสผสมข้ามได้บ้าง หากไม่มีการจัดการที่ดี

ส่วนกาแฟโรบัสตา เป็นพืชผสมข้าม ทำให้กาแฟโรบัสตาที่ได้จากการเพาะเมล็ดมีความแปรปรวนสูง มีผลต่อการเจริญเติบโตและผลผลิตอาจไม่สม่ำเสมอ บางต้นดก บางต้นไม่ดก ดังนั้น ในการขยายพันธุ์หากมีสายพันธุ์ ต้นที่ให้ผลผลิตดี ใช้วิธีการเสียบยอด ติดตา หรือเพาะเลี้ยงเนื้อเยื่อจะทำให้ได้พันธุ์ที่ตรงตามพันธุ์ เนื่องจากกาแฟโรบัสตาต้องการการผสมข้าม ดังนั้น ต้องปลูกหลายพันธุ์เพื่อความหลากหลายของพันธุ์ในแปลง แนะนำปลูกอย่างน้อย 3-5 พันธุ์ ควรปลูกเป็นแถว แถวละพันธุ์สลับกันไป และควรทำผังปลูกด้วย เพื่อให้ทราบว่าแต่ละแถวปลูกพันธุ์อะไร เพื่อให้ติดผลดก

การเลือกปลูกกาแฟเพื่อการผลิตกาแฟที่มีคุณภาพจึงจำเป็นต้องเริ่มจากการเข้าใจถึงที่มาของกาแฟ ลักษณะพื้นที่และสายพันธุ์ที่เหมาะสมกับพื้นที่นั้น ๆ รวมไปถึงความนิยมในการบริโภคกาแฟแต่ละประเภทอีกด้วย

เรียบเรียง - ภาพ : สุธามาศ มั่นหลง กองพัฒนาเกษตรกร

"ศูนย์เรียนรู้ทัศนพัฒน์" เกษตรกรปราดเปรื่องต้นแบบ (Smart Farmer Model) จังหวัดฉะเชิงเทรา

ปัจจุบันภาคการเกษตรของประเทศไทยก้าวเข้าสู่สังคมยุคเกษตรดิจิทัล โดยการนำเทคโนโลยีและนวัตกรรม AI (Artificial Intelligence) หรือปัญญาประดิษฐ์ และ IoT (Internet of Things) มาใช้พัฒนางานด้านการเกษตร เพื่อนำไปสู่การเกษตรอัจฉริยะแห่งอนาคต มีเป้าหมายที่มุ่งเน้นให้เกิดการทำการเกษตรแบบทำน้อย ได้มาก ใช้ทรัพยากรในการผลิตให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด มีการลดต้นทุน ลดการสูญเสีย เพิ่มประสิทธิภาพการผลิตให้มากขึ้น โดยใช้เครื่องจักรกลหรือเครื่องมือที่ทันสมัย ใช้ระบบเทคโนโลยีเข้ามาช่วยในการบริหารจัดการดูแลการเพาะปลูก รวมไปถึงกระบวนการผลิตที่มีความแม่นยำสูงเข้ามาช่วยในการทำงาน อีกทั้งยังให้ความสำคัญกับสิ่งแวดล้อม ความปลอดภัย ต่อผู้บริโภค และการใช้ทรัพยากรให้คุ้มค่าที่สุด นอกจากนี้ ในยุคที่แรงงานในภาคการเกษตรลดลงอย่างต่อเนื่อง ทำให้เริ่มมีการปรับตัวโดยนำเทคโนโลยีเข้ามาปรับปรุงและประยุกต์ใช้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตมากยิ่งขึ้น

การขับเคลื่อนการดำเนินงาน Smart Farmer ต้นแบบ กรมส่งเสริมการเกษตร

กรมส่งเสริมการเกษตรได้ให้การส่งเสริมและสนับสนุนให้เกษตรกรได้มีการทำการเกษตรอย่างสร้างสรรค์ ก้าวทันเทคโนโลยีและนวัตกรรม เพื่อให้เกษตรกรมีคุณภาพชีวิตที่ดี มีรายได้เพิ่มขึ้น โดยการส่งเสริมและพัฒนาเกษตรกรเป็น Smart Farmer ซึ่งเป็นบุคคลที่มีความภาคภูมิใจ มีความรอบรู้ในระบบการผลิตด้านการเกษตรแต่ละสาขา มีความสามารถในการวิเคราะห์ เชื่อมโยง บริหารจัดการ การผลิต การตลาด โดยใช้ข้อมูลประกอบการตัดสินใจ คำนึงถึงคุณภาพและความปลอดภัยของผู้บริโภค ตลอดจนสังคมและสิ่งแวดล้อม มีการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องผ่านการประเมินคุณสมบัติจนเป็น Smart Farmer ต้นแบบในแต่ละสาขา มีความโดดเด่นในการทำการเกษตรในสาขานั้น ๆ ของแต่ละพื้นที่

ปี 2566 กรมส่งเสริมการเกษตร ได้สนับสนุนการจัดตั้งแปลงเรียนรู้เกษตรกรปราดเปรื่อง (Smart Farmer) จังหวัดละ 1 แปลง เพื่อเป็นต้นแบบและเป็นแหล่งเรียนรู้ให้กับเกษตรกรรายอื่น ๆ มีการแลกเปลี่ยนความรู้ ประสบการณ์ด้านการเกษตร สามารถถ่ายทอดความรู้ให้กับคนในชุมชน เพื่อสร้างโอกาสให้กับเกษตรกรรุ่นใหม่ และผู้ที่มีความสนใจในด้านการเกษตร นำความรู้ที่ได้รับการถ่ายทอดจาก Smart Farmer ต้นแบบ ไปประยุกต์ใช้ในกิจกรรมด้านการเกษตรของตนเอง และสามารถพัฒนาต่อยอดสู่การเป็นผู้ประกอบการเกษตรได้ในอนาคต

"ศูนย์เรียนรู้ทัศนพัฒน์" Smart Farmer ต้นแบบ จังหวัดฉะเชิงเทรา

คุณสันติ ศรีอุราม เกษตรกรปราดเปรื่องต้นแบบ (Smart Farmer Model) จังหวัดฉะเชิงเทรา ประจำปี พ.ศ. 2566 สาขาเกษตรผสมผสาน โดยได้เข้าร่วมโครงการพัฒนาเกษตรกรปราดเปรื่อง (Smart Farmer) ของสำนักงานเกษตรจังหวัดฉะเชิงเทรา กรมส่งเสริมการเกษตร ปี พ.ศ. 2562 ซึ่งคุณสันติได้น้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตและปรับใช้ในการประกอบอาชีพด้านการเกษตร หลังจากเกษียณอายุราชการจากอาชีพครู โดยใช้พื้นที่การเกษตรของตนเองจำนวนกว่า 20 ไร่ เปิดเป็น **"ศูนย์เรียนรู้ทัศนพัฒน์"** เพื่อถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านการเกษตร มุ่งเน้นการทำเกษตรแบบปลอดภัย รวมถึงเพื่อให้สามารถพึ่งพาตนเองได้และก่อให้เกิดความยั่งยืนในการดำเนินธุรกิจ ขณะเดียวกันได้ใช้เทคโนโลยีด้านการเกษตรเข้ามาช่วยบริหารจัดการกิจกรรมทางการเกษตร มีการวางแผนการผลิตที่มีประสิทธิภาพสอดรับกับพื้นที่และสินค้า ทำให้ผลผลิตมีคุณภาพดีได้มาตรฐาน นำไปสู่การสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับสินค้าทางการเกษตรตรงตามความต้องการและปลอดภัยต่อผู้บริโภคส่งผลให้มีรายได้เพิ่มขึ้น รวมถึงการส่งเสริมชุมชน การเรียนรู้การทำเกษตรอินทรีย์ ทำการเกษตรหลากหลายให้พอกิน พออยู่ พอใช้ เหลือกินแจก เหลือแจกขาย เพิ่มรายได้ให้กับครัวเรือน และรู้จักเก็บออมเพื่ออนาคตของตนเอง

Smart Farmer Model

การบริหารจัดการทรัพยากรและการจัดการของเหลือจากการผลิต

"ศูนย์เรียนรู้ทัศนพัฒน์" ตั้งอยู่หมู่ที่ 13 ตำบลบางเตย อำเภอเมืองฉะเชิงเทรา จังหวัดฉะเชิงเทรา โดยได้ดำเนินกิจกรรมทางการเกษตร ได้แก่ **พืชผัก :** แตงกวาญี่ปุ่น ผักบุ้งจีน ผักกาดขาว **ไม้ผล ไม้ยืนต้น :** กล้วยน้ำว้า มะม่วง มะพร้าวอ่อน **ประมง :** ปลาเบญจพรรณ **ปศุสัตว์ :** ไก่ไข่ ไส้เดือน และ**อื่น ๆ :** ปุ๋ยหมัก น้ำหมักชีวภาพ แหนแดง ซึ่งถือได้ว่าเป็นการทำเกษตรผสมผสานที่ใช้พื้นที่ให้ได้ประโยชน์มากที่สุด ทุกพื้นที่ถูกใช้งานอย่างเหมาะสม คุ้มค่า มีการวางแผนในการทำงานอย่างเหมาะสม ทั้งนี้ สันติได้กล่าวว่า *"การทำเกษตรผสมผสานต้องมีการวางแผนเป็นขั้นตอน มองภาพรวมให้ออกว่า ควรทำแบบไหนอย่างไร เพื่อให้ผลผลิตออกมาตรงกับความต้องการของตลาดให้มากที่สุด" มีการทำปุ๋ยหมักจากวัสดุเหลือใช้ในแปลงเกษตรมาเป็นวัตถุดิบในการผลิตปุ๋ยน้ำหมัก ลดต้นทุนและอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม*

การใช้เทคโนโลยี และนวัตกรรมการเกษตร

คุณสันติได้ใช้ระบบเกษตรอัจฉริยะ (Handy Sense) ซึ่งเป็นระบบเกษตรแม่นยำฟาร์มอัจฉริยะ อุปกรณ์ตรวจวัดและควบคุมสภาพแวดล้อมที่เป็นปัจจัยต่อการเจริญเติบโตของพืช ด้วยการนำเทคโนโลยีเซนเซอร์ (sensor) ผนวกอุปกรณ์ไอโอที (Internet of Things: IoT) เข้ามาช่วยในกระบวนการเพาะปลูก สามารถช่วยควบคุมสภาวะแวดล้อมในการปลูก การให้น้ำ ตลอดจนการควบคุมคุณภาพและประมาณการผลผลิต จึงช่วยลดปัญหาผลผลิตขาดแคลนหรือล้นตลาด ลดการใช้แรงงานคน สามารถปลูกพืชได้ตลอดทั้งปี รวมถึงช่วยเรื่องการเพิ่มคุณค่าของผลิตผลได้เป็นอย่างดี

ปัจจัยความสำเร็จของเกษตรกรปราดเปรื่องต้นแบบ (Smart Farmer Model)

ปัจจัยความสำเร็จของการประกอบอาชีพของคุณสันติ คือ การได้ทำกิจกรรมที่เกิดขึ้นในแปลงเรียนรู้ เป็นกิจกรรมที่สามารถเรียนรู้และนำไปปรับใช้ได้จริงในพื้นที่ของตนเอง โดยการพึ่งพาวัตถุดิบจากภายในแปลงเกษตรให้มากที่สุด ลดการพึ่งพาจากปัจจัยภายนอก อีกทั้งได้มีการแสวงหาความรู้และเทคโนโลยีสมัยใหม่นำมาพัฒนาตนเองอยู่เสมอ ตลอดจนการนำความรู้ การปรับประยุกต์ใช้ประโยชน์ภายในแปลงเรียนรู้ของตนเอง เพื่อถ่ายทอดประสบการณ์และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ให้แก่ผู้ที่สนใจ

การเป็นผู้นำและการมีส่วนร่วมในชุมชน

คุณสันติได้ทำหน้าที่เป็นที่ปรึกษากลุ่มยุวเกษตรกรดีเด่นระดับเขต ปี พ.ศ. 2557 ซึ่งได้รับรางวัลชนะเลิศ กลุ่มยุวเกษตรกรชุมนุมพัฒนา โรงเรียนวัดแพรกนกเอี้ยง ตำบลบางเตย อีกทั้งยังเป็นกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ คณะกรรมการอาสาสมัครเกษตรอำเภอ เป็นผู้ทรงคุณวุฒิด้านการเกษตรและสหกรณ์ สาขาเศรษฐกิจพอเพียง คณะกรรมการศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) อำเภอเมืองฉะเชิงเทรา รวมทั้งเป็นคณะกรรมการศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชนตำบลบางเตย และเป็นคณะกรรมการศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลบางเตย (ศบกต.)

สอบถามรายละเอียดเพิ่มเติมหรือสนใจศึกษาดูงาน ติดต่อได้ที่ :

คุณสันติ ศรีอุราม Smart Farmer ต้นแบบจังหวัดฉะเชิงเทรา ประจำปี พ.ศ. 2566

ศูนย์เรียนรู้ทัศนพัฒน์
หมู่ที่ 13 ตำบลบางเตย อำเภอเมืองฉะเชิงเทรา จังหวัดฉะเชิงเทรา

08 9894 6428

ศูนย์เรียนรู้ทัศนพัฒน์

เรียบเรียง - ข้อมูล : กลุ่มพัฒนายุวเกษตรกร กองพัฒนาเกษตรกร
ภาพ : กลุ่มพัฒนายุวเกษตรกร กองพัฒนาเกษตรกร
และกลุ่มโสตทัศนูปกรณ์ สำนักพัฒนาการถ่ายทอด
เทคโนโลยี

70 ปี ยุวเกษตรกรไทย

70 ปี ยุวเกษตรกรไทย

พลังคนรุ่นใหม่ ร่วมขับเคลื่อนอนาคตภาคการเกษตรไทย

ปัจจุบันภาคการเกษตรของประเทศไทย ต้องเผชิญกับความท้าทายด้านแรงงานที่มีแนวโน้มลดลง เนื่องจากเกษตรกรส่วนใหญ่ยังคงเป็นผู้สูงอายุ ประกอบกับคนรุ่นใหม่ให้ความสำคัญกับภาคการเกษตรค่อนข้างน้อย กรมส่งเสริมการเกษตรจึงให้ความสำคัญกับการขับเคลื่อนงานยุวเกษตรกร พร้อมผลักดันและส่งเสริมให้ยุวเกษตรกรไทยเป็นผู้นำภาคการเกษตรในอนาคต

การดำเนินงานส่งเสริมและพัฒนายุวเกษตรกรในปัจจุบัน

กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ดำเนินงานส่งเสริมและพัฒนายุวเกษตรกรมาเป็นเวลากว่า 70 ปี โดยกรมส่งเสริมการเกษตร ได้ส่งเสริมการรวมกลุ่มของเด็กและเยาวชน อายุระหว่าง 10 - 25 ปี ที่สนใจด้านการเกษตร จัดตั้งเป็น **"กลุ่มยุวเกษตรกร"** มุ่งเน้นการพัฒนาทั้งกลุ่มยุวเกษตรกรและสมาชิกกลุ่มยุวเกษตรกรในทุกมิติให้มีความพร้อมรับมือกับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและซับซ้อน ตลอดจนเตรียมความพร้อมสร้างกำลังคนเข้าสู่ภาคการเกษตรเพื่อทดแทนเกษตรกรสูงวัย โดยใช้กระบวนการกลุ่มยุวเกษตรกรเป็นกลไกในการพัฒนา

- ปลูกฝัง สร้างแรงจูงใจ และปรับแนวคิดให้เด็กและเยาวชนมีทัศนคติที่ดีและมีความภาคภูมิใจต่ออาชีพเกษตรกรรม
- ยึดหลักยุวเกษตรกรเป็นศูนย์กลางของการพัฒนา มุ่งเน้นให้สมาชิกกลุ่มยุวเกษตรกรร่วมกันแสดงความคิดเห็น ร่วมกันปฏิบัติ ร่วมกันรับผิดชอบ และเสริมสร้างกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน
- พัฒนาความรู้ เสริมสร้างทักษะด้านการเกษตรขั้นพื้นฐาน สนับสนุนการทำกิจกรรมของกลุ่มยุวเกษตรกร โดยนำทรัพยากรที่มีอยู่ควบคู่ภูมิปัญญาท้องถิ่นและเทคโนโลยีต่าง ๆ ที่ได้รับการบ่มเพาะวิชาการ มาฝึกปฏิบัติจริง
- เสริมสร้างทักษะการดำเนินชีวิตให้ยุวเกษตรกร ฝึกความเป็นผู้นำและมีความรับผิดชอบต่อสังคม รักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
- ฝึกทักษะด้านการบริหารจัดการกลุ่มขั้นพื้นฐาน ไปสู่การเชื่อมโยงเครือข่ายการดำเนินกิจกรรมกลุ่มยุวเกษตรกรทั้งในและต่างประเทศ

เพื่อพัฒนายุวเกษตรกรให้เป็นบุคลากรภาคการเกษตรที่มีคุณภาพ และสามารถสร้างรายได้ให้ตนเองได้อย่างมั่นคงและยั่งยืน โดยมีที่ปรึกษากลุ่มยุวเกษตรกรและเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร ทำหน้าที่เป็นพี่เลี้ยงในการดูแล แนะนำ บ่มเพาะสมาชิกกลุ่มยุวเกษตรกรในการดำเนินงานและกิจกรรมของกลุ่มยุวเกษตรกร

โดยมีเป้าหมายการพัฒนายุวเกษตรกร คือ เพื่อให้ยุวเกษตรกรมีทัศนคติที่ดีต่ออาชีพการเกษตร มีความรู้และทักษะการเกษตรขั้นพื้นฐาน มีความพร้อมในการเป็นเกษตรกรในอนาคต สู่เกษตรกรมืออาชีพ/ผู้ประกอบการเกษตรรุ่นใหม่ ต่อไป

จากผลการดำเนินงานในรอบ 70 ปี ปัจจุบันมีกลุ่มยุวเกษตรกร จำนวน 4,930 กลุ่ม สมาชิกทั้งสิ้น 82,445 คน ประกอบด้วย

1. กลุ่มยุวเกษตรกรในสถาบันการศึกษา จำนวน 4,860 กลุ่ม
2. กลุ่มยุวเกษตรกรนอกสถาบันการศึกษา จำนวน 45 กลุ่ม
3. กลุ่มยุวเกษตรกรแบบผสม จำนวน 25 กลุ่ม

ทำความรู้จักกลุ่มยุวเกษตรกรให้มากยิ่งขึ้น

กลุ่มยุวเกษตรกร หมายถึง กลุ่มเด็กและเยาวชน ที่มีอายุระหว่าง 10 ถึง 25 ปี ที่มีความสนใจด้านการเกษตรรวมกันจัดตั้งเป็น **"กลุ่มยุวเกษตรกร"** เพื่อพัฒนาความรู้ ประสบการณ์ด้านการเกษตร ทักษะอาชีพ และทักษะการดำเนินชีวิต ตลอดจนเสริมสร้างทัศนคติที่ดีในการประกอบอาชีพภาคการเกษตร

ประเภทของกลุ่มยุวเกษตรกร แบ่งได้เป็น 3 ประเภท คือ

- **กลุ่มยุวเกษตรกรในสถาบันการศึกษา** หมายถึง กลุ่มยุวเกษตรกรที่สมาชิกทั้งหมด กำลังศึกษาอยู่ในสถาบันการศึกษา (ตามข้อกำหนดของกระทรวงศึกษาธิการ) แบ่งออกเป็น 3 ระดับ ได้แก่ ระดับประถมศึกษา ระดับมัธยมศึกษาหรือเทียบเท่า และระดับอุดมศึกษาหรือเทียบเท่า รวมกลุ่มกันและจัดตั้งเป็นกลุ่มยุวเกษตรกร
- **กลุ่มยุวเกษตรกรนอกสถาบันการศึกษา** หมายถึง กลุ่มยุวเกษตรกรที่สมาชิกทั้งหมดอยู่นอกสถาบันการศึกษา รวมกลุ่มกันและจัดตั้งเป็นกลุ่มยุวเกษตรกร
- **กลุ่มยุวเกษตรกรแบบผสม** หมายถึง กลุ่มยุวเกษตรกรที่สมาชิกอยู่ทั้งในสถาบันการศึกษาและนอกสถาบันการศึกษา รวมกลุ่มกันและจัดตั้งเป็นกลุ่มยุวเกษตรกร

สัญลักษณ์ของยุวเกษตรกร

การดำเนินงานยุวเกษตรกร ปัจจุบันมีประเทศต่าง ๆ มากกว่า 80 ประเทศทั่วโลก ดำเนินงานเกี่ยวกับยุวเกษตรกร โดยในแต่ละประเทศใช้เครื่องหมายแตกต่างกันไป สำหรับสัญลักษณ์ของยุวเกษตรกรไทย คือ ใบโคลเวอร์ (สีเขียว) 4 แฉก

โดยแต่ละแฉกบรรจุตัวอักษร "ก" (สีขาว) ไว้ตรงกลาง ซึ่งความหมายของอักษร ก ทั้ง 4 ตัว ตรงกับความหมายของ 4 - H สากล Head Heart Hand Health

ก	ตัวแรก	"เกศ"	คือ	"การฝึกสมอง"
ก	ตัวที่สอง	"กมล"	คือ	"การฝึกใจ"
ก	ตัวที่สาม	"กร"	คือ	"การฝึกใช้มือ"
ก	ตัวที่สี่	"กาย"	คือ	"การฝึกพลานามัย"

สีของของยุวเกษตรกร

ใช้ "สีเขียว" กับ "สีขาว" โดยให้ความหมายและความสำคัญ คือ

สีเขียว เป็นสีของพืชพรรณธัญญาหาร เป็นสีของการเกษตร ซึ่งแสดงถึงความงอกงาม และแผ่ไพศาลของพืชพรรณธัญญาหาร

สีขาว เป็นสีของความบริสุทธิ์ ความซื่อสัตย์สุจริต อุปนิสัยใจคออันดีงาม และการตั้งใจทำแต่ความดี

องค์ประกอบของกลุ่มยุวเกษตรกร ประกอบด้วย

1. สมาชิกกลุ่มยุวเกษตรกร หมายถึง เด็กและเยาวชนที่มีอายุระหว่าง 10 ถึง 25 ปี ที่มีความสนใจด้านการเกษตร สมัครเป็นสมาชิกกลุ่มยุวเกษตรกร ด้วยความสมัครใจและได้รับความเห็นชอบจากบิดามารดา หรือผู้ปกครอง

2. คณะกรรมการสภายุวเกษตรกร หมายถึง คณะกรรมการสภายุวเกษตรกรของกลุ่มมีจำนวน 5 คน ประกอบด้วย ประธาน รองประธาน เลขานุการ เหรัญญิก และปฏิคม ได้รับเลือกตั้งจากสมาชิกในกลุ่มยุวเกษตรกรเพื่อทำหน้าที่เป็นตัวแทนในการดำเนินงานของกลุ่มยุวเกษตรกร อยู่ในตำแหน่งได้อย่างน้อยคราวละ 1 ปี แต่ไม่เกิน 2 ปี โดยแบ่งเป็น 2 ระดับ คือ 1) คณะกรรมการสภายุวเกษตรกรระดับกลุ่ม และ 2) คณะกรรมการสภายุวเกษตรกรระดับจังหวัด/เขต/ประเทศ

3. ที่ปรึกษากลุ่มยุวเกษตรกร หมายถึง บุคคลที่สนใจในงานยุวเกษตรกร อาสาสมัครเข้ามาเป็นที่ปรึกษา ให้คำแนะนำ ช่วยเหลือประสานงานและแก้ไขปัญหาต่าง ๆ เพื่อให้การดำเนินงานและกิจกรรมของกลุ่มยุวเกษตรกรบรรลุผลตามแผนงานที่วางไว้

4. งานและกิจกรรมกลุ่มยุวเกษตรกร

การส่งเสริมการจัดตั้งกลุ่มยุวเกษตรกร

อาจริเริ่มโดยบุคคลผู้ที่อยู่ในท้องถิ่นหรือเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรก็ได้ ซึ่งสามารถดำเนินการได้ตามกระบวนการและขั้นตอนการจัดตั้งกลุ่มยุวเกษตรกร ดังต่อไปนี้ 1) ประชุมชี้แจง ทำความเข้าใจในขั้นตอนการดำเนินงาน, 2) ประชุมจัดตั้งกลุ่ม, 3) การจดทะเบียนจัดตั้งกลุ่ม, 4) ประชุมสภายุวเกษตรกรครั้งที่ 1, 5) จัดกระบวนการเรียนรู้ตามแผน และ 6) สรุป/ประเมิน ผลการดำเนินงาน

7 ทศวรรษการส่งเสริมและพัฒนายุวเกษตรกรในประเทศไทย

การส่งเสริมยุวเกษตรกรไทยได้เริ่มขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2496 ได้มีการส่งเสริมการปลูกผักสวนครัวและเลี้ยงสัตว์ให้แก่เยาวชนในโรงเรียนขึ้นครั้งแรก ที่โรงเรียนพรหมานุเคราะห์ จังหวัดฉะเชิงเทรา ต่อมาเมื่อวันที่ 26 กุมภาพันธ์ 2496 ได้จัดตั้ง "4-H Club" ขึ้นในประเทศไทย ซึ่งในช่วงปีแรกของการดำเนินงานได้มีการจัดตั้ง 4-H Club ขึ้นที่อำเภอบางคล้า อำเภอเมือง อำเภอบางปะกง จังหวัดฉะเชิงเทรา และอำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรี โดยนำรูปแบบและแนวทางการดำเนินงานมาจากประเทศสหรัฐอเมริกา ต่อมาใช้ชื่อ "หน่วยยุวกสิกร" แทนคำว่า 4-H Club และมอบหมายให้กระทรวงเกษตรและสหกรณ์เป็นหน่วยงานรับผิดชอบในการส่งเสริมและจัดตั้งหน่วยยุวกสิกร ต่อมาในปี พ.ศ. 2510 ได้มีพระราชกฤษฎีกาจัดตั้งกรมส่งเสริมการเกษตรขึ้นในกระทรวงเกษตรและสหกรณ์และได้โอนงานส่งเสริมหน่วยยุวกสิกรมาเป็นภารกิจของกรมส่งเสริมการเกษตร และในปี พ.ศ. 2518 ได้เปลี่ยนชื่อเป็น **"กลุ่มยุวเกษตรกร"** เพื่อให้สอดคล้องกับงานของกรมส่งเสริมการเกษตร

ปี พ.ศ. 2524 วันที่ 27 ต.ค. 2524 สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าทรงรับมูลนิธิส่งเสริมยุวเกษตรกรไทยไว้ในพระราชูปถัมภ์ และวันที่ 8 มีนาคม 2525 พระราชทานพระราชานุญาตสัญลักษณ์พระนามาภิไธยอัญเชิญไว้ในเครื่องหมายมูลนิธิส่งเสริมยุวเกษตรกรไทย

ปี พ.ศ. 2525 กรมส่งเสริมการเกษตรมีนโยบายให้มีการจัดตั้งกลุ่มยุวเกษตรกรทั่วทุกพื้นที่

ปี พ.ศ. 2556 มีการจัดตั้งสมาคมยุวเกษตรกรสากลแห่งประเทศไทย (IFYE Thailand)

ปี พ.ศ. 2557 มีการจัดตั้งกลุ่มยุวเกษตรกรในโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า

ปี พ.ศ. 2560 มีการส่งเสริมและพัฒนากลุ่มยุวเกษตรกรในระดับอุดมศึกษาครั้งแรก จำนวน 4 แห่ง คือ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน มหาวิทยาลัยแม่โจ้ มหาวิทยาลัยขอนแก่น และมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ มีการเชื่อมโยงการดำเนินงานกลุ่มยุวเกษตรกรในสถาบันการศึกษาเพิ่มเติม รวมทั้งวางแนวทางให้ยุวเกษตรกรได้เข้าสู่สถาบันอุดมศึกษา ปัจจุบันมีกลุ่มยุวเกษตรกรในระดับอุดมศึกษา จำนวน 17 กลุ่ม

จากการดำเนินงานส่งเสริมกลุ่มยุวเกษตรกร ทำให้มีกลุ่มยุวเกษตรกรเกิดขึ้นทั่วประเทศ ขยายแนวคิดและวิธีการดำเนินงานออกไป อย่างกว้างขวางและต่อเนื่อง

ภาพในความทรงจำ

เครื่องหมายยุวกสิกร

นายทำนอง สิงคาลวนิช หัวหน้ากองส่งเสริมและเผยแพร่ กรมกสิกรรม (ตำแหน่งในขณะนั้น) ผู้เป็นกำลังสำคัญในการริเริ่มงานส่งเสริมยุวกสิกรตามแบบสากลในประเทศไทย มอบรางวัลแก่สมาชิกยุวกสิกรผู้ชนะการประกวดกิจกรรมในไร่-นา ครั้งแรก ที่หน่วยยุวกสิกรบางปะกง เมื่อวันที่ 26 กันยายน 2498

ที่มา : 28 ปี ของงานยุวเกษตรกร กรมส่งเสริมการเกษตร (ไม่ระบุปี)

กลุ่มยุวเกษตรกรโรงเรียนพรหมานุเคราะห์ จังหวัดฉะเชิงเทรา แห่งแรกของประเทศไทย ซึ่งจัดตั้งกลุ่มเมื่อวันที่ 26 กุมภาพันธ์ 2496 มีการดำเนินกิจกรรม กลุ่มยุวเกษตรกรมาอย่างต่อเนื่องจนถึงปัจจุบัน โดยได้มีการปรับปรุงกิจกรรมต่าง ๆ ให้เหมาะสมกับบริบทและสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไป และสอดคล้องกับนโยบายของกรมส่งเสริมการเกษตร ปัจจุบัน น้อง ๆ ยุวเกษตรกรดำเนินกิจกรรมที่หลากหลาย เช่น การเลี้ยงปลา การปลูกผักสวนครัว การเพาะเห็ด

การจัดงานชุมนุมยุวเกษตรกรและที่ปรึกษากลุ่มยุวเกษตรกรระดับประเทศ ประจำปี 2566

การชุมนุมยุวเกษตรกรหรือการเข้าค่ายยุวเกษตรกรเป็นกิจกรรมที่จัดขึ้นเพื่อให้สมาชิกกลุ่มยุวเกษตรกรและที่ปรึกษากลุ่มยุวเกษตรกรประจำท้องถิ่นที่ปฏิบัติงานด้วยความตั้งใจและมีผลงานดีเด่นในรอบปีที่ผ่านมาได้มีโอกาสแสดงผลงานดีเด่น แลกเปลี่ยนความรู้ ความคิดเห็น และประสบการณ์ซึ่งกันและกัน มีการจัดงานชุมนุมยุวเกษตรกรขึ้นครั้งแรกเมื่อปี พ.ศ. 2497 (ชุมนุมยุวกสิกร ครั้งที่ 1) จัดขึ้นที่มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ กรุงเทพมหานคร โดยพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ 9) เสด็จเป็นองค์ประธานในพิธีปิดงานและทรงพระราชทานหมวกสีขาวให้สมาชิกกลุ่มยุวเกษตรกรที่เข้าร่วมงานในครั้งนั้น ทั้งนี้กรมส่งเสริมการเกษตรสนับสนุนให้มีการจัดงานชุมนุมยุวเกษตรกรและที่ปรึกษากลุ่มยุวเกษตรกรขึ้นทั้งในระดับจังหวัด ระดับเขต และระดับประเทศ โดยดำเนินการจัดงานทุก ๆ 2 ปี

ในปีนี้ กรมส่งเสริมการเกษตร ได้จัดงานชุมนุมยุวเกษตรกรและที่ปรึกษายุวเกษตรกรระดับประเทศ ประจำปี 2566 ขึ้นระหว่างวันที่ 17 - 20 กรกฎาคม 2566 ณ โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า อำเภอเมืองนครนายก จังหวัดนครนายก ภายใต้แนวคิด *"70 ปี ยุวเกษตรกรไทย ร่วมกำหนดอนาคตเกษตรไทยไปด้วยกัน Shaping the Future...Together"* เพื่อเป็นการเปิดโอกาสให้สมาชิกกลุ่มยุวเกษตรกรและที่ปรึกษากลุ่มยุวเกษตรกรได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้การดำเนินงานกับกลุ่มยุวเกษตรกรกลุ่มอื่น ๆ ได้รับความรู้ทั้งทางภาควิชาการและภาคปฏิบัติ การแลกเปลี่ยนความคิดเห็น การเรียนรู้จากกลุ่มยุวเกษตรกรที่ประสบความสำเร็จ เพื่อนำแนวคิดไปพัฒนาการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ รวมถึงเป็นการสร้างเครือข่ายให้ยุวเกษตรกรและที่ปรึกษากลุ่มยุวเกษตรกรเกิดความร่วมมือสร้างความเข้มแข็งในการขับเคลื่อนการพัฒนางานยุวเกษตรกรให้มีประสิทธิภาพ ตลอดจนเป็นการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ผลงานดีเด่นของกลุ่มยุวเกษตรกรต้นแบบ และนำเสนอผลการดำเนินงานส่งเสริมและพัฒนายุวเกษตรกรของกรมส่งเสริมการเกษตรในรอบ 70 ปี ในการนี้ สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี เสด็จพระราชดำเนินทรงเปิดงานชุมนุมยุวเกษตรกรและที่ปรึกษากลุ่มยุวเกษตรกรระดับประเทศ ประจำปี 2566 เมื่อวันที่ 19 กรกฎาคม 2566 ณ หอประชุมโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า อำเภอเมืองนครนายก จังหวัดนครนายก

โดยมียุวเกษตรกร ที่ปรึกษากลุ่มยุวเกษตรกร เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบงานยุวเกษตรกร และเจ้าหน้าที่ผู้เกี่ยวข้องเข้าร่วมงาน จำนวน 470 คน ภายในงานจัดให้มีกิจกรรมหลากหลายประเภท เช่น นิทรรศการเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี นิทรรศการการดำเนินงานยุวเกษตรกรของกรมส่งเสริมการเกษตร นิทรรศการกลุ่มยุวเกษตรกรต้นแบบ กิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างที่ปรึกษากลุ่มยุวเกษตรกรและเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบงานยุวเกษตรกร กิจกรรมศึกษาดูงานฐานเรียนรู้ด้านการเกษตร ณ โครงการทหารพันธุ์ดี กิจกรรม Walk Rally กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ การประกวดวาดภาพระบายสี การประกวดผลิตแผ่นประชาสัมพันธ์เพื่อส่งเสริมการดำเนินงานยุวเกษตรกร การแข่งขันทำประดิษฐ์จากวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตร การแข่งขันการจัดสวนถาด การแข่งขันพูดส่งเสริมการเกษตร การแข่งขันแผนธุรกิจเกษตร (Young Business Planner) และการแข่งขันตอบปัญหา (ด้านการเกษตร)

การส่งเสริมด้านการเกษตร จำเป็นจะต้องพัฒนาให้เด็กและเยาวชนเกิดการเรียนรู้จากการได้ลงมือฝึกปฏิบัติจริง (Learning by doing) เพื่อให้เกิดความรู้ ทักษะ และความชำนาญ ซึ่งเป็นการเพิ่มทักษะชีวิตให้เด็กและเยาวชนในวัยเรียน สามารถนำไปพัฒนาตนเองและขยายผลสร้างอาชีพด้านการเกษตรสู่ครอบครัวและชุมชน และเป็นทางเลือกในการสร้างอาชีพในอนาคต

ยุวเกษตรกรของไทย
ฝึกฝองเหล่าเยาวชน
ผืนดินไทยอุดมด้วยที่ทำกิน
รวมแรงใจผดุงไว้ให้บวร
ส่งเสริมให้มีอาชีพทุก ๆ คน
ให้ขุดค้นแหล่งทรัพยากร
ทรัพย์ในดินมากมายจงอย่านิ่งนอน
ทรัพยากร เกษตรกรของไทย

เรียบเรียง : ภัทรมาศ พานพุ่ม สำนักส่งเสริมและจัดการสินค้าเกษตร

Future Food
อาหารแห่งอนาคต
ส่งเสริมความมั่นคงทางอาหาร และสร้างรายได้ให้แก่ชุมชน

ในปัจจุบันโลกเรากำลังเผชิญกับความเสี่ยงในความไม่มั่นคงทางอาหาร โดยองค์การอาหารและการเกษตร แห่งสหประชาชาติ (Food and Agriculture Organization of the United Nations: FAO) เปิดเผยว่า ในปี ค.ศ. 2019 มีประชากรโลกกว่า 2 พันล้านคน หรือคิดเป็นประมาณร้อยละ 25.9 ของประชากรโลก ได้เผชิญกับความ ไม่มั่นคงทางอาหาร กล่าวคือ ประชากรโลกมีอาหารไม่เพียงพอต่อการบริโภค ไม่สามารถเข้าถึงแหล่งอาหารที่มีคุณภาพ ขาดความเข้าใจด้านโภชนาการและมีพฤติกรรมการบริโภคอาหารไม่เหมาะสม ตลอดจนการไม่สามารถเข้าถึงอาหารได้ตลอดเวลา

แนวโน้มและสถานการณ์ของโลกกับความมั่นคงทางอาหาร

ปัจจัยที่ทำให้เกิดความไม่มั่นคงทางอาหาร ได้แก่ การเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วของประชากรโลก ภาวะโลกร้อนที่ส่งผลโดยตรงต่อการลดลงของพื้นที่ทำการเกษตร การขาดแคลนแหล่งน้ำที่เป็นปัจจัยการผลิตสำคัญในการเกษตร การขาดแคลนแรงงานภาคเกษตรที่เพิ่มขึ้น และพฤติกรรมการบริโภคที่ก่อให้เกิดการสูญเสียอาหารและขยะอาหาร นอกจากนี้ การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) และภาวะสงครามรัสเซีย-ยูเครน เป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจและสังคม ที่ทำให้เกิดการชะลอตัวการผลิตในภาคการเกษตรและอุตสาหกรรมอาหาร เกิดการกระจายอาหารไม่ทั่วถึงเนื่องจากมีข้อจำกัดด้านการคมนาคมขนส่ง

ภาพ : มูลนิธิทันตนวัตกรรมในพระบรมราชูปถัมภ์ หน่วยทันตกรรมพระราชทานในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

รู้จักกับ Future Food นวัตกรรมอาหารแห่งอนาคต เทรนอาหารของโลก

Future Food หรือ นวัตกรรมอาหารแห่งอนาคต เป็นเทรนอาหารของโลกที่ขยายผลจากการผลิตอาหารใน รูปแบบเดิม ๆ ไปสู่กระบวนการผลิตที่ต้องเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม เพื่อให้ตอบโจทย์การลดภาวะโลกร้อน พร้อมทั้งสร้างระบบการผลิตอาหารที่เน้นคุณค่าทางโภชนการและสร้างความยั่งยืนให้กับโลกหรือพูดง่าย ๆ คือ เป็นอาหารที่มากกว่าการกินเพื่อให้อิ่มท้อง แต่เป็นอาหารดีที่อร่อย ดีต่อสุขภาพ และดีต่อสิ่งแวดล้อมและชุมชน ซึ่ง Future Food แบ่งออกเป็น 4 ประเภท ดังนี้

1) Functional Foods “กลุ่มอาหารและเครื่องดื่มเสริมสุขภาพ” หรือ Functional Food หรือบางคนเรียกว่าอาหารฟังก์ชัน เป็นผลิตภัณฑ์ที่สามารถให้คุณค่าอาหารที่จำเป็นให้กับร่างกาย เช่น ปรับปรุงระบบภูมิคุ้มกันของร่างกายชะลอการเสื่อมโทรมของอวัยวะต่าง ๆ กล่าวได้ว่าเป็นอาหารที่กินเพื่อเสริมและส่งผลดีต่อสุขภาพของคนกิน เป็นอาหารที่มีสารอาหารหรือส่วนประกอบในอาหารทำหน้าที่พิเศษกว่าการให้สารอาหารที่จำเป็นต่อร่างกายทั่วไป ซึ่งจะต่างจากพวกวิตามินอาหารเสริมตรงที่ฟังก์ชันนัลฟูดส์จะไม่อยู่ในรูปแบบแคปซูล เม็ดยา หรือวิตามิน แต่มีลักษณะเหมือนอาหารทั่วไปที่เรากิน ยกตัวอย่างง่าย ๆ เช่น น้ำดื่มผสมวิตามิน โยเกิร์ตที่เติมโพรไบโอติก ซึ่งเป็นจุลินทรีย์ที่เป็นประโยชน์ต่อสุขภาพ นม Lactose Free สำหรับผู้ที่แพ้นมวัว โปรตีนบาร์จากผงจิ้งหรีดบด เป็นต้น

2) Medical Foods “อาหารทางการแพทย์ “ เป็นผลิตภัณฑ์ที่ไม่ใช่ยาหรืออาหารเสริม เป็นอาหารที่ออกแบบมาเพื่อใช้บำบัดรักษาผู้ป่วยเฉพาะโรค หรือผู้ที่ไม่สามารถทานอาหารปกติได้ รูปแบบกินหรือดื่มแทนอาหารหลัก หรือเสริมบางมื้อหรือเป็นอาหารทางสายยาง ตัวอย่างอาหารในกลุ่มนี้ เช่น

- **เจลลี่โภชนาอาหารพระราชทานของรัชกาลที่ 9** เพื่อผู้ป่วยที่มีปัญหาในเรื่องการเคี้ยวการกลืน โดยเฉพาะผู้ป่วยมะเร็งช่องปาก ลักษณะอาหารมีเนื้อสัมผัสคล้ายวุ้นแต่นุ่มและละเอียดกว่า อุดมไปด้วยสารอาหารครบถ้วนตามหลักโภชนาการ
- **อาหารบำบัดรักษาผู้ป่วยเฉพาะโรค** เช่น โรคเบาหวาน โรคไต เป็นต้น เนื่องจากผู้ป่วยจะต้องระมัดระวังในเรื่องอาหารมากเป็นพิเศษ
- **ผลิตภัณฑ์นมสำหรับผู้สูงอายุ** เช่น อาหารทางการแพทย์ที่ช่วยเสริมภูมิคุ้มกันให้แก่ร่างกาย รักษาสมดุลในระบบช่องท้องและทางเดินอาหาร เพิ่มใยอาหาร เสริมสร้างมวลกระดูกและกล้ามเนื้อ

3) Organic Food แนวคิดเกษตรอินทรีย์ ผลิตวัตถุดิบอาหารจากการเพราะปลูกพืชผัก ทำฟาร์มปศุสัตว์ ด้วยการใช้แนวทางเกษตรอินทรีย์ที่คำนึงถึงการพึ่งพากันของระบบนิเวศทางธรรมชาติ ทั้งระบบลดหรือไม่พึ่งพาสารเคมี ทำให้ได้วัตถุดิบอาหารที่ปลอดภัยจากสิ่งปนเปื้อน ดีต่อผู้บริโภคและดีต่อสิ่งแวดล้อม โดยสินค้าเกษตรอินทรีย์ เป็นผลิตภัณฑ์ที่ได้จากผลิตผลทางการเกษตรที่มีกระบวนการผลิตที่ไม่ใช้สารเคมีใด ๆ จึงถือเป็นหนึ่งใน Future Food เหมือนกัน

4) Novel Food กระทรวงสาธารณสุข ได้ให้ความหมายของอาหารใหม่ หรือ Novel Food ว่า "เป็นอาหารที่มีประวัติการบริโภคน้อยกว่า 15 ปี และหรือเป็นอาหารที่มีกระบวนการผลิตที่แตกต่างจากกระบวนการผลิตทั่วไป ซึ่งส่งผลต่อโครงสร้าง รูปแบบ และคุณค่าทางอาหาร" โดยได้ออกประกาศกระทรวงสาธารณสุข (ฉบับที่ 376) ลงวันที่ 29 มิถุนายน 2559 กำหนดให้อาหารใหม่ หรือ Novel Food เป็นอาหารที่ต้องผ่านการประเมินความปลอดภัยก่อน และส่งมอบให้สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา (อย.) อนุมัติก่อนนำไปใช้ และต้องมีการแสดงฉลากที่ระบุวัน เดือน ปี ที่ผลิตและหมดอายุ แสดงสาระสำคัญ (ถ้ามี) และวิธีการบริโภค ตัวอย่างอาหารในกลุ่มนี้ เช่น

- เนื้อเทียม (Plant-based Protein) จากโปรตีนทางเลือกจากพืช เห็ด และธัญพืชต่าง ๆ
- เนื้อจากห้องแล็บ (Cultured Meat) การเพาะตัวอย่างเนื้อเยื่อเซลล์สัตว์ให้เพิ่มปริมาณ
- อาหารนวัตกรรมใหม่ ตัวอย่างเช่น ใช้ Nano Food ทำน้ำพริกกะปิผง เครื่องแกงผง
- ซุปเปอร์ฟูด (Super Food) อาหารใหม่ ๆ ที่ให้สารอาหารสูงกว่า เช่น ผงโปรตีนจากแมลง

จากที่กล่าวมาข้างต้น จะเห็นได้ว่าเทรน Future Food สามารถสร้างความมั่นคงทางอาหารได้ แต่ยังต้องนำเทคโนโลยีและนวัตกรรมเข้ามาใช้ในกระบวนการผลิตเป็นอย่างมาก

Future Food " จิ้งหรีด"

โปรตีนทางเลือกสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับสินค้าเกษตรกรไทย

สำหรับ Future Food ที่เกษตรกรสามารถเป็นผู้ผลิตได้ในระดับต้นน้ำ มีทั้งพืชและสัตว์ โดยเฉพาะแมลงกินได้ (Edible Insects) ตัวอย่างเช่น จิ้งหรีด ซึ่งเป็นสินค้าเกษตรที่เกษตรกรมีการเลี้ยงในระบบฟาร์มปิด เพื่อนำมาบริโภคและจำหน่ายมาเป็นเวลานาน ประกอบกับคนไทยมีวัฒนธรรมในการบริโภคจิ้งหรีดมาหลายทศวรรษ ต่อมาได้มีการศึกษาวิจัยถึงคุณค่าทางอาหารของจิ้งหรีด พบว่าเป็นแหล่งโปรตีนที่ดีมีประโยชน์ สามารถบริโภคทดแทนเนื้อสัตว์ได้ นอกจากนี้ ยังมีวิตามิน แร่ธาตุอาหาร และมีจุลินทรีย์ในกลุ่มโพรไบโอติก ประกอบกับการเลี้ยงจิ้งหรีดเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม และใช้ทรัพยากรน้อยมาทั้งในเรื่องน้ำ ที่ดิน ตลอดจนปลดปล่อยก๊าซเรือนกระจกน้อยกว่าการเลี้ยงปศุสัตว์ชนิดอื่น และสามารถนำมูลจิ้งหรีดกลับมาทำเป็นปุ๋ยหมักได้ ปัจจุบันได้มีผู้ประกอบการสตาร์ทอัพ ได้เข้ามาดำเนินธุรกิจด้านการแปรรูป และส่งออกผลิตภัณฑ์จากจิ้งหรีดไปในตลาดต่างประเทศต่าง ๆ ซึ่งส่งผลให้เกษตรกรผู้เลี้ยงจิ้งหรีดมีรายได้จากการเลี้ยงและจำหน่ายจิ้งหรีด และมีการแปรรูปเบื้องต้นเพื่อเพิ่มมูลค่าสินค้า เช่น น้ำพริกจิ้งหรีด คุกกี้จิ้งหรีด ขนมจีนน้ำยาจิ้งหรีด อันเป็นการสร้างความยั่งยืนให้กับชุมชนและสิ่งแวดล้อม

ปัจจุบันมีเกษตรกรผู้เลี้ยงจิ้งหรีดประมาณ 23,000 ราย และได้เข้าร่วมระบบส่งเสริมการเกษตรแบบ แปลงใหญ่ จำนวน 26 แปลง เกษตรกร 998 ราย แปลงใหญ่จิ้งหรีด ยังมีศักยภาพที่จะพัฒนาไปสู่การเป็นผู้ผลิตผลิตภัณฑ์จากจิ้งหรีดที่หลากหลาย ตอบโจทย์ความต้องการของผู้บริโภค และเสริมสร้างความมั่นคงทางอาหาร

อ้างอิงข้อมูล

- รุ่งฤทธิ์ เพ็ชรรัตน์. (2564). **สร้างอนาคตให้อาหาร ด้วยอาหารแห่งอนาคต.** https://plus.thairath.co.th/topic/futurism/100739.
- สภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย. (2566). **นวัตกรรม "อาหารแห่งอนาคต (Future Food)" ทางรอดสู่ความมั่นคงทางด้านอาหารต่อสู้ปัญหาวิกฤตอาหารโลก.** https://fti.or.th/2023/01/20/นวัตกรรม-อาหารแห่งอนาคต.
- สำนักงานพัฒนาการวิจัยการเกษตร (องค์การมหาชน). **ความมั่นคงทางอาหาร สิ่งที่ทุกคนควรได้รับอย่างเพียงพอ.** https://www.arda.or.th/knowledge_detail.php?id=50.

เรียบเรียง : กลุ่มพัฒนาสื่อส่งเสริมการเกษตร สำนักพัฒนาการถ่ายทอดเทคโนโลยี
ข้อมูล-ภาพ : กลุ่มเผยแพร่และประชาสัมพันธ์ กลุ่มโสตทัศนูปกรณ์ สำนักพัฒนาการถ่ายทอดเทคโนโลยี

เมื่อวันที่ 19 กรกฎาคม 2566 สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี เสด็จพระราชดำเนินทรงเปิดงานชุมนุมยุวเกษตรกรและที่ปรึกษากลุ่มยุวเกษตรกรระดับประเทศ ประจำปี 2566 ณ โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า อำเภอเมืองนครนายก จังหวัดนครนายก จัดขึ้นระหว่าง วันที่ 17 - 20 กรกฎาคม 2566 โดยมีนางสาวมนัญญา ไทยเศรษฐ์ รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ นายประยูร อินสกุล ปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ นายสุรเดช สมิเปรม รองปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ **นายเข้มแข็ง ยุติธรรมดำรง อธิบดีกรมส่งเสริมการเกษตร** พร้อมด้วยคณะผู้บริหารกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ คณะผู้บริหารกรมส่งเสริมการเกษตรและเจ้าหน้าที่ เฝ้ารับเสด็จ ฯ โดยงานดังกล่าวมีจุดประสงค์เพื่อให้ยุวเกษตรกรและที่ปรึกษากลุ่มยุวเกษตรกร เกิดความภาคภูมิใจและมีแรงจูงใจในการพัฒนาตนเองและภาคการเกษตร เป็นการเตรียมความพร้อมให้ เด็กและเยาวชนเข้าสู่ภาคการเกษตรในอนาคต รวมทั้งเพื่อแสดงผลการพัฒนาและผลของการดำเนินงานของยุวเกษตรกร โดยมียุวเกษตรกร ที่ปรึกษากลุ่มยุวเกษตรกร และเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบงานด้านพัฒนาเกษตรกรเข้าร่วมงานจำนวน 470 คน

เมื่อวันที่ 17 กรกฎาคม 2566 **นายเข้มแข็ง ยุติธรรมดำรง อธิบดีกรมส่งเสริมการเกษตร** นายระพีภัทร์ จันทรศรีวงศ์ อธิบดีกรมวิชาการเกษตร และนางสาวศิริกร วิวรวงษ์ รองผู้อำนวยการสำนักงานพัฒนาการวิจัยการเกษตร ร่วมเปิดงานแถลงข่าวกิจกรรมสร้างการรับรู้การดำเนินโครงการวิจัยการเกษตร “ขยายผลการผลิตและใช้แหนแดงเพื่อลดต้นทุนการผลิตสู่เกษตรกร” ณ ห้องประชุม 7 ชั้น 5 อาคาร 1 กรมส่งเสริมการเกษตร เพื่อรับมอบเทคโนโลยีองค์ความรู้การผลิตและใช้แหนแดงจากกรมวิชาการเกษตร และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อส่งต่อและใช้ขยายผลสู่เกษตรกรทั่วประเทศให้ได้รับประโยชน์จากการผลิตและใช้แหนแดงในด้านการเกษตร ประมง ปศุสัตว์ และด้านอื่น ๆ ต่อไป เนื่องจากแหนแดงเป็นแหล่งผลิตธาตุไนโตรเจนที่ดี เพราะมีสาหร่ายสีเขียวแกมน้ำเงิน (cyanobacteria) ที่อยู่ในโพรงใบ ช่วยตรึงไนโตรเจนจากอากาศมาสร้างเป็นปุ๋ย ทำให้แหนแดงมีไนโตรเจนเป็นองค์ประกอบสูงถึง 4 - 5 เปอร์เซ็นต์ของน้ำหนักแห้ง นำมาใช้เป็นปุ๋ยพืชสดในนาข้าวได้เป็นอย่างดี

เมื่อวันที่ 26 กรกฎาคม 2566 **นายเข้มแข็ง ยุติธรรมดำรง อธิบดีกรมส่งเสริมการเกษตร** เข้าร่วมกิจกรรมโครงการจิตอาสาพัฒนาด้านการเกษตร บริเวณคลองเปรมประชากร (ช่วงหน้าวัดเปรมประชากร) ตำบลเชียงรากน้อย อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยมี นายเฉลิมชัย ศรีอ่อน รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เป็นประธานในพิธี พร้อมด้วย นายประยูร อินสกุล ปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ผู้บริหารกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เจ้าหน้าที่ในสังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ และประชาชนในพื้นที่ตำบลเชียงรากน้อย อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ทั้งนี้ กรมส่งเสริมการเกษตรได้ร่วมดำเนินกิจกรรมโครงการจิตอาสาพัฒนาด้านการเกษตร บริเวณคลองเปรมประชากรฯ ใน 2 กิจกรรม ได้แก่ 1) นิทรรศการการปลูกผักในพื้นที่จำกัด 2) กิจกรรมสาธิตการปลูกผัก ในภาชนะและการปลูกผักในแปลง ให้กับนักเรียนโรงเรียนวัดเปรมปรีชา พร้อมทั้งสนับสนุนเมล็ดพันธุ์พืชผักให้กับโรงเรียนจำนวน 100 ชุด เพื่อดำเนินกิจกรรมแปลงปลูกผักของโรงเรียน และฝึกปฏิบัติในการปลูกผักให้กับนักเรียนในลำดับถัดไป

เมื่อวันที่ 25 กรกฎาคม 2566 **นางอัญชลี สุวจิตตานนท์ รองอธิบดีกรมส่งเสริมการเกษตร** เป็นประธานการประชุมหารือการจัดทำบันทึกข้อตกลงความร่วมมือว่าด้วยการใช้ข้อมูลและเทคโนโลยีสารสนเทศ ระหว่างกรมส่งเสริมการเกษตร กับกรมพัฒนาที่ดิน สืบเนื่องจากกรมส่งเสริมการเกษตรและกรมพัฒนาที่ดิน มีการใช้ข้อมูลระหว่างกัน เช่น ข้อมูลชุดดิน (Soil Series) ข้อมูลชั้นความเหมาะสมในการเพาะปลูกพืช (Zoning) ข้อมูลการใช้ที่ดิน (Land use) ข้อมูลผังแปลงเกษตรกรรมดิจิทัล ข้อมูลทะเบียนเกษตรกร และข้อมูลภาวะการผลิตพืชรายเดือน (รต.) ดำเนินงานตามภารกิจของหน่วยงาน และเห็นว่าทั้งสองหน่วยงานควรมีความร่วมมือระหว่างกัน เพื่อร่วมมือกันในการจัดทำข้อมูลผังแปลงเกษตรให้สมบูรณ์ และการใช้ประโยชน์จากข้อมูลลดความซ้ำซ้อนในการใช้แอปพลิเคชันของเกษตรกร และเจ้าหน้าที่ในพื้นที่ รวมถึงมีการพิจารณาความร่วมมือภายใต้ MOU ระหว่างกรมส่งเสริมการเกษตร และกรมพัฒนาที่ดิน พร้อมพิจารณาร่างบันทึกความเข้าใจว่าด้วยความร่วมมือด้านวิชาการร่วมกัน

เมื่อวันที่ 31 กรกฎาคม 2566 **นายรพีทัศน์ อุ่นจิตตพันธ์ รองอธิบดีกรมส่งเสริมการเกษตร** เป็นประธานกิจกรรมถ่ายทอดเทคโนโลยีการผลิตทุเรียน ตามกระบวนการโรงเรียนเกษตรกร ภายใต้กิจกรรมการบริหารจัดการการถ่ายทอดความรู้ โครงการระบบส่งเสริมเกษตรแบบแปลงใหญ่ ปี 2566 จัดโดยสำนักงานเกษตรจังหวัดอุบลราชธานี มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมได้ร่วมกันแลกเปลี่ยนประสบการณ์ การแก้ไขปัญหา และสามารถตัดสินใจได้ด้วยตนเองในกระบวนการผลิตได้ทุกขั้นตอน ซึ่งผู้เข้าร่วมกิจกรรมเป็นเกษตรกรสมาชิกแปลงใหญ่ไม้ผล ที่ปลูกทุเรียนในพื้นที่อำเภอน้ำยืน จังหวัดอุบลราชธานี จำนวน 50 คน โดยกิจกรรมภายในงานเกษตรกรและผู้เข้าร่วมงานสามารถเข้าศึกษาเรียนรู้สถานีการเรียนรู้การผลิตทุเรียนครบวงจร ตามกระบวนการโรงเรียนเกษตรกร จากนั้นได้มอบใบประกาศนียบัตรให้เกษตรกรโรงเรียนเกษตรกรทุเรียนต้นแบบและเจ้าหน้าที่ผู้ดำเนินการจัดกระบวนการโรงเรียนเกษตรกร และมอบรางวัลการประกวดข้าวเหนียวทุเรียนและนักเรียนดีเด่นขวัญใจพี่เลี้ยง ณ สวนไพศาล ตำบลบุเปือย อำเภอน้ำยืน จังหวัดอุบลราชธานี

เมื่อวันที่ 12 กรกฎาคม 2566 **นายครองศักดิ์ สงรักษา รองอธิบดีกรมส่งเสริมการเกษตร** เป็นประธานเปิดการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการเรื่องโรงเรือนเพื่อการเกษตร ภายใต้โครงการส่งเสริมการใช้เครื่องจักรกลทางการเกษตร ปี 2566 ณ โรงแรมต้นปาล์มอินน์ จังหวัดลพบุรี ระหว่างวันที่ 11 - 14 กรกฎาคม 2566 โดยการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการดังกล่าว มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาศักยภาพบุคลากรของศูนย์ปฏิบัติการในสังกัดของกรมส่งเสริมการเกษตร ให้มีความรู้ ทักษะ เทคนิค ความสามารถในการคำนวณและออกแบบและติดตั้งระบบควบคุมอุณหภูมิ ความชื้น ความเข้มของแสง และระบบการให้น้ำในโรงเรือนเพื่อการเกษตรได้อย่างถูกต้องและมีประสิทธิภาพ อีกทั้งเป็นแนวทางให้เจ้าหน้าที่และผู้ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องเข้าใจและดำเนินงานไปในทิศทางเดียวกัน ทั้งนี้ มีเจ้าหน้าที่เข้าร่วมการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการนี้ รวมทั้งสิ้น 63 คน

เมื่อวันที่ 24 กรกฎาคม 2566 **นายกฤษ อุตตมะเวทิน รองอธิบดีกรมส่งเสริมการเกษตร** เป็นประธานเปิดโครงการสัมมนาพัฒนาทักษะผู้นำยุวเกษตรกรในระดับอุดมศึกษา ประจำปี 2566 (Agricultural Leadership Development Program) และบรรยายพิเศษ ในหัวข้อ “การเตรียมความพร้อมสู่การเป็นผู้ประกอบการเกษตรรุ่นใหม่” ณ ห้องไฮเดรนเยีย 1 โรงแรมทีเค พาเลซ แอนด์ คอนเวนชั่น กรุงเทพมหานคร โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมและสนับสนุนการสร้างเครือข่ายกลุ่มยุวเกษตรกรในระดับอุดมศึกษา เสริมสร้างภาวะความเป็นผู้นำ การทำงานเป็นทีม และจัดทำแผนธุรกิจ (Business Model Canvas) และการนำเสนอแผนธุรกิจให้แก่สมาชิกกลุ่มยุวเกษตรกรระดับอุดมศึกษา โดยการบูรณาการกับหน่วยงานภาคีที่เกี่ยวข้อง และขยายผลการดำเนินงานสู่ชุมชน และกลุ่มยุวเกษตรกรระดับอุดมศึกษา โดยมีสมาชิกกลุ่มยุวเกษตรกรในระดับอุดมศึกษา เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบงานกลุ่มยุวเกษตรกรระดับจังหวัดและเขต และเจ้าหน้าที่กองพัฒนาเกษตรกร เข้าร่วมงานสัมมนาจำนวน 110 คน

เรียบเรียง : กนิษฐา วรรณชาติ กองส่งเสริมการอารักขาพืชและจัดการดินปุ๋ย
ข้อมูล : กรมวิชาการเกษตร และสำนักงานเกษตรจังหวัดยะลา
ภาพ : กรมส่งเสริมการเกษตร

ขยายผลต้นแบบ การปลูกกล้วยหินปลอดโรคเหี่ยว สร้างความมั่นใจสู่เกษตรกรในพื้นที่จังหวัดยะลา

ทำความรู้จักกล้วยหินยะลา

กล้วยหินยะลา หรือที่รู้จักกันในชื่อ **"กล้วยหินบันนังสตา"** เป็นพืชประจำถิ่นที่ได้รับการจดทะเบียนเป็นสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ (Geographic Indicator : GI) เมื่อวันที่ 1 สิงหาคม 2554 โดยกล้วยหินพบครั้งแรกเมื่อปี 2488 ในสภาพธรรมชาติบริเวณที่เป็นหินกรวดริมฝั่งแม่น้ำปัตตานีที่ตำบลบาเจาะ อำเภอบันนังสตา จังหวัดยะลา นิยมนำมาประกอบอาหารหลากหลายชนิด กล้วยหินถือเป็นพืชเศรษฐกิจที่สำคัญของพื้นที่ภาคใต้ตอนล่าง ปลูกมากในจังหวัดยะลา โดยในปี 2558 จังหวัดยะลามีพื้นที่ปลูกกล้วยหิน 7,169 ไร่ มีผลผลิตรวมกว่า 7,500 ตัน สามารถสร้างรายได้ให้กับเกษตรกรชาวจังหวัดยะลาได้ไม่ต่ำกว่า 48 ล้านบาท จากการขายผลผลิตสด ผลิตภัณฑ์แปรรูป เช่น กล้วยต้ม กล้วยฉาบ รวมถึงหน่อพันธุ์ โดยมีกลุ่มคลัสเตอร์กล้วยหินยะลา 29 กลุ่ม ร่วมดำเนินการ

ลักษณะเฉพาะของกล้วยหินยะลาหรือที่รู้จักกันในชื่อ "กล้วยหินบันนังสตา"

มีลักษณะคล้ายกับกล้วยน้ำว้า ลำต้นใหญ่ โคนต้นวัดโดยรอบประมาณ 70 เซนติเมตร สูง 3.5 - 5 เมตร ผลขนาดใหญ่ มีเหลี่ยม เปลือกหนา เนื้อมาก มีเนื้อเหนียว ไม่เละ รสชาติหวานหอมอร่อย

พบโรคอุบัติใหม่ในกล้วยหินยะลา

เมื่อปลายปี 2558 ชาวบ้านพบกล้วยหินแสดงอาการผิดปกติที่ไม่เคยพบมาก่อน ทั้งต้นเหี่ยว ใบธงหรือใบยอดมีสีเหลือง เนื้อผลเน่าเป็นเมือกสีน้ำตาลแดงคล้ายสีเลือด บ้างก็พบเนื้อผลแห้งเป็นสีน้ำตาลแดงถึงดำ เมื่อผ่ากลางต้นก็พบว่าแกนกลางลำต้นเป็นสีน้ำตาล ต้นที่แสดงอาการจะไม่สามารถเก็บเกี่ยวผลผลิตได้เลย เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรของจังหวัดยะลาจึงเก็บตัวอย่างต้นที่แสดงอาการส่งเข้าห้องปฏิบัติการตรวจวินิจฉัยของกรมวิชาการเกษตร ผลการวินิจฉัยปรากฏว่า กล้วยหินเป็น **"โรคเหี่ยว หรือ Banana Blood Disease"** ที่เกิดจากเชื้อแบคทีเรีย *Ralstonia solanacearum* species complex เข้าไปทำลายระบบท่อลำเลียงในต้นกล้วย ซึ่งในขณะนั้นกรมวิชาการเกษตรให้ข้อมูลว่า โรคเหี่ยวกล้วยที่พบนี้ไม่เคยพบในประเทศไทยมาก่อน จึงจัดว่าเป็น **"โรคอุบัติใหม่"** โดยเชื้อสาเหตุโรคสามารถแพร่กระจายได้ทั้งทางดิน น้ำ ติดไปกับอุปกรณ์การเกษตร ยานพาหนะ เท้าของเกษตรกรที่เหยียบย่ำในแปลงที่พบโรค แมลงผสมเกสร หน่อกล้วย และผลกล้วย และที่สำคัญ คือ เชื้อสาเหตุสามารถอยู่ในดินที่มีเศษซากของกล้วยที่เป็นโรคมานานกว่า 1 ปี จากสถานการณ์การระบาดของโรคเหี่ยวกล้วยหินส่งผลให้ในปี 2562 พื้นที่ปลูกลดลงมากที่สุดเหลือเพียง 2,634 ไร่ ปัจจุบันมีพื้นที่ปลูก 2,918 ไร่ ซึ่งลดลงจากปี 2558 กว่าร้อยละ 60 และกลุ่มคลัสเตอร์กล้วยหินยะลาคงเหลือเพียง 6 กลุ่ม (สำนักงานเกษตรจังหวัดยะลา, 2566)

บูรณาการทุกภาคส่วนเร่งดำเนินการแก้ไขปัญหาการระบาดโรคเหี่ยวในพื้นที่

แน่นอนว่าในขณะนั้นการหาแนวทางจัดการโรคเหี่ยวในกล้วยหินจำเป็นต้องดำเนินการอย่างเร่งด่วน กรมส่งเสริมการเกษตรร่วมกับสำนักงานเกษตรจังหวัดยะลาและหน่วยงานภาคี จึงเร่งขับเคลื่อนการแก้ไขปัญหาการระบาดของโรคเหี่ยวในพื้นที่ ด้วยการสร้างการรับรู้ให้ขยายในวงกว้าง ถ่ายทอดเทคโนโลยีการป้องกันกำจัดโรคเหี่ยวในกล้วยหินตามขั้นตอนที่กรมวิชาการเกษตรแนะนำ ส่งเสริมการใช้พันธุ์สะอาด เร่งขยายพื้นที่ปลูกในพื้นที่ปลอดโรค รวมถึงการจัดทำแปลงเรียนรู้ต้นแบบ เพื่อสร้างความมั่นใจในการปลูกกล้วยหินที่ปลอดโรค รวมถึงเป็นแนวทางในการส่งเสริม สนับสนุนให้เกิดการสร้างมาตรฐานในการจัดการแปลงให้แก่เกษตรกรเจ้าของแปลงและเกษตรกรในพื้นที่

สำนักงานเกษตรจังหวัดยะลาร่วมกับสำนักงานเกษตรอำเภอยะหา ได้ดำเนินการจัดทำแปลงเรียนรู้ต้นแบบกล้วยหินปลอดโรค โดยได้นำคำแนะนำวิธีการป้องกันกำจัดโรคเหี่ยวในกล้วยหิน โดยเป็นวิธีการที่เกษตรกรสามารถปฏิบัติได้ รวมถึงแนวทางในการเตรียมดินก่อนปลูก วิธีการปลูก การดูแลรดน้ำ ใส่ปุ๋ย การกำจัดวัชพืช การตัดแต่งกอและทางใบ การป้องกันกำจัดโรคและแมลง และการเก็บเกี่ยวผลผลิตกล้วยหินในแปลงของเกษตรกร นายซาฟีอีย์ อับดุลเล๊าะ หมู่ที่ 4 ตำบลละแอ อำเภอยะหา จำนวน 90 กอ พื้นที่ 1.5 ไร่ เกษตรกรนำไปปฏิบัติจนสามารถแก้ไขปัญหาโรคเหี่ยวกล้วยหินได้อย่างมีประสิทธิภาพ เป็นที่พอใจของเกษตรกรในพื้นที่ โดยสามารถเก็บผลผลิตได้ร้อยละ 100 จำหน่ายเป็นผลผลิตสด ขายยกเครือในราคาประกัน 15 บาทต่อกิโลกรัม หน่อพันธุ์ ราคา 35 บาท โดยสามารถจำหน่ายผลผลิตสดได้จำนวน 2,595 กิโลกรัม และจำหน่ายหน่อพันธุ์จำนวน 290 หน่อ ทำให้มีรายได้เพิ่มมากกว่า 50,000 บาท

ขยายผลสร้างความเชื่อมั่นในการปลูกกล้วยหินที่ปลอดโรค

SCAN ME

ดาวน์โหลดไฟล์ ขั้นตอนการปฏิบัติที่ดีปลูกกล้วยหินปลอดโรคเหี่ยว

นอกจากนี้ยังรวบรวมองค์ความรู้จนได้เป็นแนวทางขั้นตอนการปฏิบัติที่ดี (Best Practice) ในการพัฒนาคุณภาพผลผลิตกล้วยหินในจังหวัดยะลาให้มีคุณภาพตามที่ตลาดต้องการ ลดการเกิดโรคเหี่ยวในกล้วย ผลผลิตมีคุณภาพสามารถจำหน่ายได้ในราคาสูง และเสริมสร้างภาพลักษณ์สินค้า GI "กล้วยหิน ของจังหวัดยะลา" สร้างความมั่นใจในการปลูกกล้วยหินที่ปลอดโรค สามารถนำความรู้จากเกษตรกรต้นแบบเจ้าของแปลงไปปรับใช้ในการปลูกกล้วยหินปลอดโรคของเกษตรกรในพื้นที่ และเกิดการขยายผลสู่แปลงต้นแบบกล้วยหินปลอดโรคในพื้นที่ 8 อำเภอ มากกว่า 31 ไร่

จากความร่วมมือของหน่วยงานภาคีและเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรในพื้นที่เร่งสร้างการรับรู้และการมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาการระบาดของโรคเหี่ยวกล้วยหินมาอย่างต่อเนื่อง จนในปัจจุบันเกษตรกรได้นำวิธีการป้องกันกำจัดโรคเหี่ยวไปปฏิบัติมากขึ้น แม้ว่าช่วงเริ่มต้นอาจจะดูยุ่งยากสำหรับเกษตรกรไปบ้าง เมื่อเทียบกับการปลูกกล้วยหินในอดีต แต่เกษตรกรก็ยังคงยินดีปฏิบัติ เพื่อให้สามารถเก็บเกี่ยวผลผลิตได้ดังเดิม

อย่างไรก็ตาม การสร้างการตระหนักรู้และการมีส่วนร่วมของเกษตรกรในการป้องกันและกำจัดโรคเหี่ยวกล้วยหินยังมีความจำเป็นต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้กล้วยหินยะลาหรือกล้วยหินบันนังสตายังคงอยู่เป็นผลิตภัณฑ์ที่สร้างชื่อเสียงและรายได้ให้กับชาวจังหวัดยะลาต่อไป

เรียบเรียง : จิณณ์วรา ยิ่งยง และรินจาวรรณ ยกธรรม กองส่งเสริมการอารักขาพืชและจัดการดินปุ๋ย
ข้อมูล-ภาพ : สำนักงานเกษตรอำเภอเดิมบางนางบวช และสำนักงานเกษตรจังหวัดสุพรรณบุรี

ศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชนตำบลเดิมบาง
อำเภอเดิมบางนางบวช จังหวัดสุพรรณบุรี
ต้นแบบความสำเร็จการทำนาลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก

องค์การสหประชาชาติ (The United Nations) ได้กำหนดเป้าหมายการพัฒนาเพื่อขับเคลื่อนโลกสู่ความยั่งยืน หรือ Sustainable Development Goals : SDGs ภายในปี ค.ศ. 2030 โดยกำหนดเป้าหมาย SDGs ไว้ 17 ประเด็น โดยเฉพาะ **"เป้าหมายที่ 13 การรับมือการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ (Climate action)"** อุณหภูมิเฉลี่ยของโลกที่เพิ่มขึ้นหรือที่เรียกว่า "ภาวะโลกร้อน" เกิดขึ้นได้เองตามธรรมชาติ และเกิดจากการกระทำของมนุษย์ สาเหตุหลักมาจากการเผาเชื้อเพลิงฟอสซิล การตัดไม้ทำลายป่า รวมถึงการทำการเกษตรและการปศุสัตว์ซึ่งก่อให้เกิดก๊าซเรือนกระจก ก๊าซเรือนกระจกที่สำคัญ ได้แก่ ก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ โอโซน มีเทน ไนตรัสออกไซด์ และสารซีเอฟซี เป็นต้น

ศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชน (ศดปช.) เป็นแหล่งเรียนรู้ด้านการจัดการดินและการใช้ปุ๋ยของชุมชนแบบครบวงจร

กรมส่งเสริมการเกษตร ได้จัดตั้งศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชน (ศดปช.) เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้ด้านการจัดการดินและการใช้ปุ๋ย สนับสนุนและส่งเสริมให้เกษตรกรรู้จักดินในพื้นที่เพาะปลูกของตนเอง โดยใช้เทคโนโลยีการใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน ส่งเสริมให้เกษตรกรใช้ปุ๋ยแบบผสมผสาน ผลิตปุ๋ยอินทรีย์ใช้เอง เพื่อลดการใช้ปุ๋ยเคมีเกินความจำเป็น และปรับปรุงบำรุงดินเพื่อรักษาความอุดมสมบูรณ์ของดิน รวมถึงเป็นต้นแบบในการนำองค์ความรู้ และเทคโนโลยีไปปรับใช้อย่างเหมาะสมเพื่อขยายผลสู่เกษตรกรในชุมชน

ศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชนตำบลเดิมบาง อำเภอเดิมบางนางบวช จังหวัดสุพรรณบุรี ตั้งอยู่ที่ศาลาหมู่ 11 ตำบลเดิมบาง อำเภอเดิมบางนางบวช จังหวัดสุพรรณบุรี ก่อตั้งขึ้นในปี พ.ศ. 2558 เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้ด้านการจัดการดิน และการใช้ปุ๋ยของชุมชน มีบริการตรวจวิเคราะห์ดิน จัดหาปุ๋ยที่มีคุณภาพในราคาที่เหมาะสม ส่งเสริมให้ความรู้การใช้ปุ๋ยอย่างถูกต้องเหมาะสม รวมถึงการปรับปรุงบำรุงดินด้วยอินทรียวัตถุ มีคณะกรรมการ ศดปช. ซึ่งเป็นเกษตรกร บริหารจัดการกิจกรรมภายในศูนย์ร่วมกัน โดยมีเจ้าหน้าที่สำนักงานเกษตรอำเภอเดิมบางนางบวช และเจ้าหน้าที่สำนักงานเกษตรจังหวัดสุพรรณบุรีเป็นพี่เลี้ยง ฝึกอบรม ให้ความรู้

การผสมปุ๋ยใช้เอง การใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน การจัดการดินปุ๋ยอย่างถูกต้องเหมาะสม จัดทำแปลงเรียนรู้เพื่อเป็นจุดสาธิตการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีและการจัดการดิน น้ำ ปุ๋ย และถ่ายทอดความรู้ให้กับเกษตรกรในชุมชนและเกษตรกรตำบลใกล้เคียงอย่างต่อเนื่อง

ศดปช.ตำบลเดิมบาง นำเทคโนโลยีการจัดการดิน น้ำ ปุ๋ย มาปรับใช้เพื่อลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกจากการทำนา

สมาชิกศดปช.ตำบลเดิมบาง ปลูกข้าวเป็นพืชหลัก แต่การปลูกข้าวเป็นหนึ่งในกิจกรรมทางการเกษตร ที่มีการปล่อยก๊าซเรือนกระจก โดยเฉพาะก๊าซมีเทน เนื่องจากการย่อยสลายอินทรียวัตถุในสภาพนาน้ำขังทำให้ดินขาดออกซิเจนเป็นเวลานานจนเกิดก๊าซมีเทน กรมการข้าว และหน่วยงานภาคีภายใต้กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ร่วมกับองค์กรความร่วมมือระหว่างประเทศของเยอรมัน (GIZ) ได้จัดทำโครงการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตและลดภาวะโลกร้อนจากการทำนาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน (Thai Rice NAMA) โดยนำเทคโนโลยีด้านการจัดการการผลิตมาปรับใช้เพื่อลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกจากการทำนา ซึ่งศดปช. ตำบลเดิมบาง ได้นำ 4 เทคโนโลยีการจัดการดิน น้ำ ปุ๋ย มาใช้เพื่อลดการเกิดก๊าซเรือนกระจก ดังนี้

1. การปรับระดับพื้นที่ด้วยระบบเลเซอร์

การปรับระดับพื้นที่ในแปลงนาให้เรียบทั้งแปลงด้วยเทคโนโลยีเลเซอร์ ทำให้สามารถลดการใช้น้ำได้ร้อยละ 30 - 50 และง่ายต่อการจัดการน้ำ ช่วยให้เกษตรกรประหยัดต้นทุนค่าเชื้อเพลิงที่ใช้สูบน้ำเข้าแปลงนา ประหยัดค่าแรงงาน สามารถควบคุมวัชพืช ลดความเสียหายจากการเข้าทำลายของศัตรูพืช ข้าวมีการเจริญเติบโตสม่ำเสมอ ผลผลิตมีคุณภาพดีเท่ากันทั่วทั้งแปลง

2. การจัดการน้ำในนาแบบเปียกสลับแห้ง

เป็นเทคโนโลยีการปลูกข้าวด้วยการควบคุมระดับน้ำ การปล่อยน้ำขังในแปลงนาในระยะที่ข้าวต้องการน้ำมาก และระบายน้ำออกในช่วงที่ข้าวต้องการน้ำน้อย เครื่องมือในการทำนาแบบเปียกสลับแห้ง คือ ท่อพีวีซี (PVC) ขนาดเส้นผ่านศูนย์กลาง 4 นิ้ว ยาว 25 เซนติเมตร เจาะรูห่างกัน 5 เซนติเมตร หรือเรียกว่า “ท่อแกล้งข้าว” ฝังท่อลงในดินโดยให้ปลายท่อโผล่พ้นผิวดิน 5 เซนติเมตร (รูบนสุดอยู่ระดับเดียวกับผิวดิน) คอยสังเกตปริมาณน้ำ หากระดับน้ำอยู่ต่ำกว่าระดับรูที่ 3 (15 เซนติเมตร) ให้ปล่อยน้ำ

ท่อแกล้งข้าว

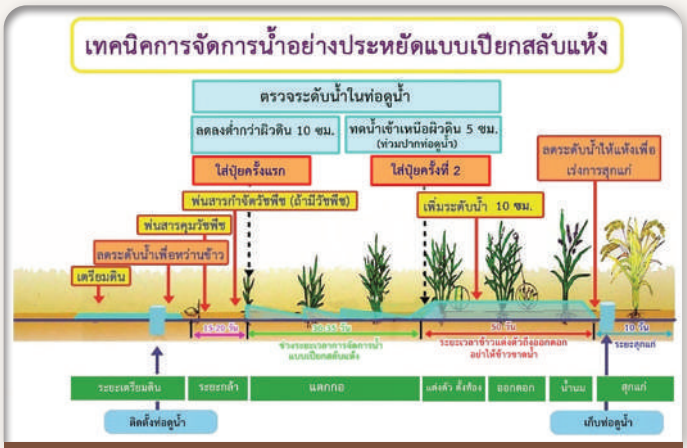

การจัดการน้ำอย่างประหยัดแบบเปียกสลับแห้ง

เข้านา เพื่อกระตุ้นให้รากและลำต้นของต้นข้าวแข็งแรงขึ้น สามารถดูดใช้ปุ๋ยได้ดีขึ้น ทำให้การใช้ปุ๋ยลดลง ลดการระบาดของโรคและแมลง ลดการใช้สารเคมี เป็นการลดต้นทุนการผลิตและข้าวให้ผลผลิตเพิ่มขึ้น การทำนาแบบเปียกสลับแห้งเหมาะสำหรับพื้นที่ทำนาในเขตชลประทาน ที่ควบคุมการระบายน้ำได้ ซึ่งจะช่วยประหยัดน้ำได้สูงสุดร้อยละ 50 และลดค่าเชื้อเพลิงในการสูบน้ำได้สูงสุดถึงร้อยละ 30 นอกจากนี้ยังลดการปล่อยก๊าซมีเทน ซึ่งเป็นหนึ่งในก๊าซเรือนกระจกที่เกิดขึ้น เมื่อปลูกข้าวแบบขังน้ำเป็นเวลานาน

3. การจัดการธาตุอาหารพืชและการใช้ปุ๋ย

การเก็บตัวอย่างดินเพื่อตรวจวิเคราะห์ปริมาณธาตุอาหารในดินก่อนใส่ปุ๋ย เป็นการประเมินความอุดมสมบูรณ์ของดิน เพื่อที่จะใช้ปุ๋ยให้เหมาะสมกับความต้องการของพืชซึ่งเชื่อมโยงกับข้อมูลดินในระดับกลุ่มชุดดินของกรมพัฒนาที่ดิน เป็นการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตข้าวได้อย่างยั่งยืนบนพื้นฐานข้อมูลทางวิชาการที่สอดคล้องกับสภาพพื้นที่ โดยมีหลักการใส่ปุ๋ยที่ถูกต้อง 4 ประการ คือ ถูกสูตร ถูกอัตรา ถูกเวลา และถูกวิธี นอกจากนี้ การใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดินให้เหมาะสมกับความต้องการของข้าวจะช่วยลดต้นทุนในส่วนของปุ๋ยเคมีลงได้ประมาณไร่ละ 300 - 400 บาท ในขณะเดียวกันการใช้ปุ๋ยไนโตรเจนในอัตราที่เหมาะสม จะช่วยลดการใช้ปุ๋ยเกินความจำเป็น ลดการสูญเสียของปุ๋ย ทำให้ลดการปลดปล่อยก๊าซเรือนกระจกสู่บรรยากาศได้อีกทางหนึ่งด้วย

การตรวจวิเคราะห์ดิน

4. การจัดการฟางและตอซัง

การเผาฟางในนาข้าวก่อให้เกิดความเสียหายหลายประการต่อสภาพแวดล้อม ทำให้เกิดก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ซึ่งเป็นก๊าซเรือนกระจก ดินเสื่อมโทรม ทำให้สูญเสียธาตุอาหารไปโดยเฉพาะอย่างยิ่งไนโตรเจนสูญหายไปร้อยละ 93 และฟอสฟอรัส สูญหายไปร้อยละ 20 ในทางกลับกันการทำนาแบบไม่เผาตอซังจะช่วยในการอนุรักษ์ดิน ไม่ทำให้ดินเสื่อม และทำให้โครงสร้างของดินดีขึ้นจากไถกลับเศษตอซังข้าวและวัชพืชที่อยู่ในแปลงนา การเอาฟางออกจากแปลงนาด้วยการอัดฟางก้อนเพื่อเป็นอาหารสัตว์หรือเป็นวัสดุเพาะปลูก แล้วทำการไถกลบตอซังข้าวปล่อยทิ้งไว้ 1 เดือนก่อนการเตรียมดิน โดยตอซังฟางข้าวมีธาตุอาหารที่พืชต้องการ คือ ไนโตรเจน (N) จำนวน 6.9 กิโลกรัมต่อไร่ ฟอสฟอรัส (P) จำนวน 0.8 กิโลกรัมต่อไร่ โพแทสเซียม (K) จำนวน 15.6 กิโลกรัมต่อไร่ ซึ่งการไถกลบตอซังสามารถลดการใช้ปุ๋ยเคมีในนาข้าว เพิ่มอินทรียวัตถุและธาตุอาหารในดิน และรักษาระดับความเป็นกรดและด่างของดิน

เทคโนโลยีการจัดการดิน น้ำ ปุ๋ย นี้ เป็นส่วนหนึ่งที่ช่วยให้สมาชิก ศดปช.ตำบลเดิมบาง อำเภอเดิมบางนางบวช จังหวัดสุพรรณบุรี ประสบความสำเร็จในการทำนาข้าวลดโลกร้อน สามารถลดต้นทุนการทำนาได้ถึง 2,000 บาทต่อไร่ ผลผลิตข้าวมีคุณภาพเพิ่มขึ้น เกษตรกรมีสุขภาพที่ดี ช่วยลดการเกิดก๊าซเรือนกระจก ซึ่งเป็นเส้นทางการขายคาร์บอนเครดิต และเป็นต้นแบบในการนำเทคโนโลยีมาจัดการการผลิตเพื่อลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกให้กับ ศดปช. และเกษตรกรที่ใส่ใจต่อการลดโลกร้อน

สอบถามรายละเอียดเพิ่มเติมหรือสนใจศึกษาดูงาน ติดต่อได้ที่ :

- สำนักงานเกษตรอำเภอเดิมบางนางบวช โทรศัพท์ 0 3557 8061
- ศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชนตำบลเดิมบาง หมู่ 11 ตำบลเดิมบาง อำเภอเดิมบางนางบวช จังหวัดสุพรรณบุรี 72180
- ประธานศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชนตำบลเดิมบาง นายหลาบ คำแผง โทรศัพท์ 08 7164 9651

เรียบเรียง - ภาพ : พรเพ็ญ จักรพงศ์ และภักดี ทิพย์ไกรลาศ สำนักงานเกษตรจังหวัดพังงา

กินมังคุดให้ปังต้องที่พังงา...

มังคุดทิพย์พังงา ราชินีผลไม้ ไร้สาร หวานอมเปรี้ยว

จังหวัดพังงา มีการปลูกไม้ผลเป็นพืชเศรษฐกิจรองจากยางพาราและปาล์มน้ำมัน โดยมีพื้นที่ปลูกกว่า 54,500 ไร่ มีไม้ผลที่สำคัญ ได้แก่ มังคุด ทุเรียน และไม้ผลพื้นถิ่นชนิดอื่น ๆ เช่น ทุเรียนพื้นเมือง มะละกะ จำปาดะ เป็นต้น ซึ่งสามารถยกระดับสินค้าเพื่อเพิ่มมูลค่าได้เป็นอย่างดี

แนะนำ มังคุดทิพย์พังงา ราชินีผลไม้ รสเลิศ

จังหวัดพังงามีสินค้าที่ได้ขึ้นทะเบียนเป็นสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ (Geographical Indications : GI) แล้ว จำนวน 2 รายการ ได้แก่ ทุเรียนสาลิกาพังงา ในปี 2561 และข้าวไร่ดอกข่าพังงา ในปี 2563 โดยในปี 2566 นี้ จังหวัดพังงาได้คัดเลือกมังคุดให้เป็นไม้ผลอัตลักษณ์ของจังหวัดอีกด้วย เนื่องจากมังคุดที่ปลูกในจังหวัดพังงา ซึ่งเป็นพื้นที่ในเขตเหมืองแร่เก่า อุดมสมบูรณ์ไปด้วยธาตุอาหารที่เป็นประโยชน์ มีสภาพอากาศที่เหมาะสม จึงทำให้ได้ผลผลิตที่ดี มีคุณภาพ และมีความโดดเด่นที่ผิวผลมีสีน้ำตาลอมแดง รสชาติหวานอมเปรี้ยว จนได้ชื่อว่า **"ทิพย์พังงา"** ซึ่งหมายถึง ผลไม้ที่เป็นของเทวดา มีรสเลิศจากจังหวัดพังงา

ปัจจุบันอยู่ระหว่างดำเนินการขอขึ้นทะเบียน GI ลำดับที่ 3 ของจังหวัดพังงา โดยมีขอบเขตพื้นที่การผลิตครอบคลุม ทั้ง 8 อำเภอของจังหวัดพังงา และคาดว่าจะได้รับการขึ้นทะเบียน GI แล้วเสร็จในปี 2567 ต่อไป

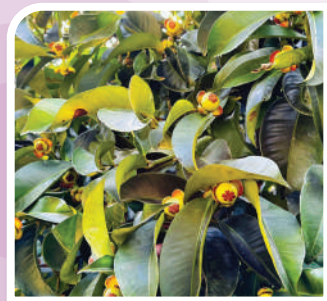

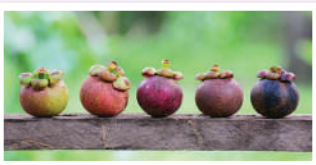

ลักษณะเฉพาะของมังคุดทิพย์พังงา

ผลมีลักษณะทรงกลม ขนาดผลค่อนข้างใหญ่ เปลือกหนา ผิวเปลือกมีทั้งผิวลายและผิวมัน

เมื่อสุกผิวจะมีสีน้ำตาลอมแดง กลีบเลี้ยง มีสีเขียวประแดง เนื้อสีขาว หนานุ่ม เมื่อสุกเนื้อค่อนข้างแห้ง ไม่ฉ่ำน้ำ รสชาติหวานอมเปรี้ยว เมล็ดเล็ก เมื่อแก่จัดเมล็ดจะมีความมัน ไม่มีรสฝาด สามารถรับประทานได้ ผลผลิตออกสู่ตลาด ในเดือนพฤษภาคมถึงสิงหาคม (ขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อมในแต่ละปี)

สนใจสินค้าและผลิตภัณฑ์ : www.ตลาดเกษตรกรออนไลน์.com

กระบวนการพัฒนามังคุดไม้ผลอัตลักษณ์จังหวัดพังงา

นายประคอง อุสาห์มัน เกษตรจังหวัดพังงา เปิดเผยว่า ในปี 2566 จังหวัดพังงามีพื้นที่การปลูกมังคุดรวมกันกว่า 12,880 ไร่ กระจายอยู่ในพื้นที่ทั้ง 8 อำเภอของจังหวัดพังงา โดยเฉพาะอำเภอกะปง อำเภอตะกั่วป่า อำเภอท้ายเหมือง อำเภอคุระบุรี และอำเภอตะกั่วทุ่ง คาดการณ์ผลผลิตรวมกว่า 6,561 ตัน คิดเป็นมูลค่ากว่า 164 ล้านบาท

นายประคอง อุสาห์มัน
เกษตรจังหวัดพังงา

นอกจากนี้ สำนักงานเกษตรจังหวัดพังงา ได้ดำเนินการพัฒนาไม้ผลอัตลักษณ์ โดยเฉพาะมังคุดทิพย์พังงาผ่านการถ่ายทอดเทคโนโลยีการผลิตสินค้าไม้ผลอัตลักษณ์พื้นถิ่น ด้วยกระบวนการโรงเรียนเกษตรกร (Farmer Field School : FFS) มีเป้าหมายเกษตรกรผู้ปลูกไม้ผล จำนวน 43 กลุ่ม ในพื้นที่ 8 อำเภอ เกษตรกรเข้าร่วมกว่า 1,300 ราย เพื่อเพิ่มคุณภาพการผลิตไม้ผล

ส่งเสริมการรวมกลุ่มสร้างความเข้มแข็ง สร้างโอกาสทางการตลาดในการจำหน่ายสินค้าที่ดี มีคุณภาพ ตรงกับความต้องการผู้บริโภค รวมทั้งจัดทำข้อมูลแผนการผลิต ปริมาณผลผลิตที่แม่นยำ เพื่อวางแผนปริมาณสินค้าที่จะออกสู่ตลาดในการทำการตลาดล่วงหน้า มีการจัดทำแปลงเรียนรู้ด้านเทคโนโลยีการใช้ธาตุอาหารในสวนมังคุดอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อลดอาการเนื้อแก้วยางไหล การสร้างนักการตลาดรุ่นใหม่และการพัฒนาบรรจุภัณฑ์เพิ่มมูลค่าผลไม้อัตลักษณ์ เพื่อส่งเสริมการจำหน่ายสินค้าออนไลน์ การพัฒนาจุดรวบรวมและการจัดชั้นคุณภาพไม้ผลอัตลักษณ์ โดยสนับสนุนตะกร้าพลาสติกและเข่งใส่ผลไม้ให้กับกลุ่มเกษตรกร วิสาหกิจชุมชน กลุ่มแปลงใหญ่ ฯลฯ และการพัฒนาสินค้าไม้ผลอัตลักษณ์สู่กระบวนการรับรองสินค้าสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์และตรวจสอบย้อนกลับได้ โดยเตรียมความพร้อมในการพัฒนายกระดับมังคุดทิพย์พังงาสู่การรับรองเป็นสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ในอนาคต

กิจกรรมส่งเสริมและประชาสัมพันธ์สินค้าไม้ผลของจังหวัดพังงาให้เป็นที่รู้จัก

เมื่อวันที่ 10 มิถุนายน 2566 สำนักงานเกษตรจังหวัดพังงา ได้ดำเนินการจัดกิจกรรมงานประชาสัมพันธ์การบริโภคไม้ผลคุณภาพจังหวัดพังงา ภายใต้โครงการยกระดับการผลิตและการตลาดไม้ผลเศรษฐกิจจังหวัดพังงาเพื่อสร้างความมั่นคงด้านรายได้ เพื่อส่งเสริมและประชาสัมพันธ์สินค้าไม้ผลของจังหวัดพังงาให้เป็นที่รู้จักแก่ผู้บริโภคโดยทั่วไป รวมทั้งเป็นการพัฒนาคุณภาพผลผลิตและสร้าง ความเข้มแข็งให้กับกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกไม้ผล ภายใต้ชื่องาน “Phangnga Seasonal Fruits and Food 2023” ณ อนุสรณ์สถานสึนามิ เรือ ต.813 ตำบลคึกคัก อำเภอตะกั่วป่า จังหวัดพังงา โดยมีนายเอกรัฐ หลีเส็น ผู้ว่าราชการจังหวัดพังงา เป็นประธานในการเปิดงานฯ มีหัวหน้าส่วนราชการ เกษตรกร และประชาชนทั่วไป สนใจเข้าร่วมงานเป็นจำนวนมาก ภายในงานมีกิจกรรมที่สำคัญ ได้แก่ การจัดแสดงนิทรรศการและวิดีทัศน์ด้านไม้ผลอัตลักษณ์ การประกวดมังคุดทิพย์พังงาคุณภาพ การแข่งขันกินมังคุด การจำหน่ายทุเรียนและมังคุดจากเกษตรกรผู้ปลูกไม้ผลจังหวัดพังงา และจำหน่ายสินค้าด้านอาหารจากกลุ่มเกษตรกร วิสาหกิจชุมชน กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร และเกษตรกรรุ่นใหม่

ผลการประกวดและตัดสินมังคุดทิพย์พังงาคุณภาพ ภายในงาน "Phangnga Seasonal Fruits and Food 2023

รางวัลชนะเลิศ

นางนภารินทร์ บุญแสวง ตำบลท่านา อำเภอกะปง

รางวัลรองชนะเลิศอันดับที่ 1

นายคุณวุฒิ บุญแสวง ตำบลท่านา อำเภอกะปง

รางวัลรองชนะเลิศอันดับที่ 2

นางสาวกนกพร สัจจารักษ์ ตำบลถ้ำ อำเภอตะกั่วทุ่ง

และรางวัลพิเศษผิวลายคุณภาพ

นายฐิติกร เอี๋ยวสกุล ตำบลท่านา อำเภอกะปง

โดยเกษตรกรที่ชนะการประกวดได้รับเงินรางวัลและใบประกาศนียบัตร จากนายเอกรัฐ หลีเส็น ผู้ว่าราชการจังหวัดพังงา เพื่อเป็นการเชิดชูเกียรติ และสร้างขวัญกำลังใจในการผลิตมังคุดทิพย์พังงา ซึ่งเป็นไม้ผลอัตลักษณ์ของจังหวัดพังงาให้ดียิ่งขึ้นต่อไป ▣

เรียบเรียง : ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร

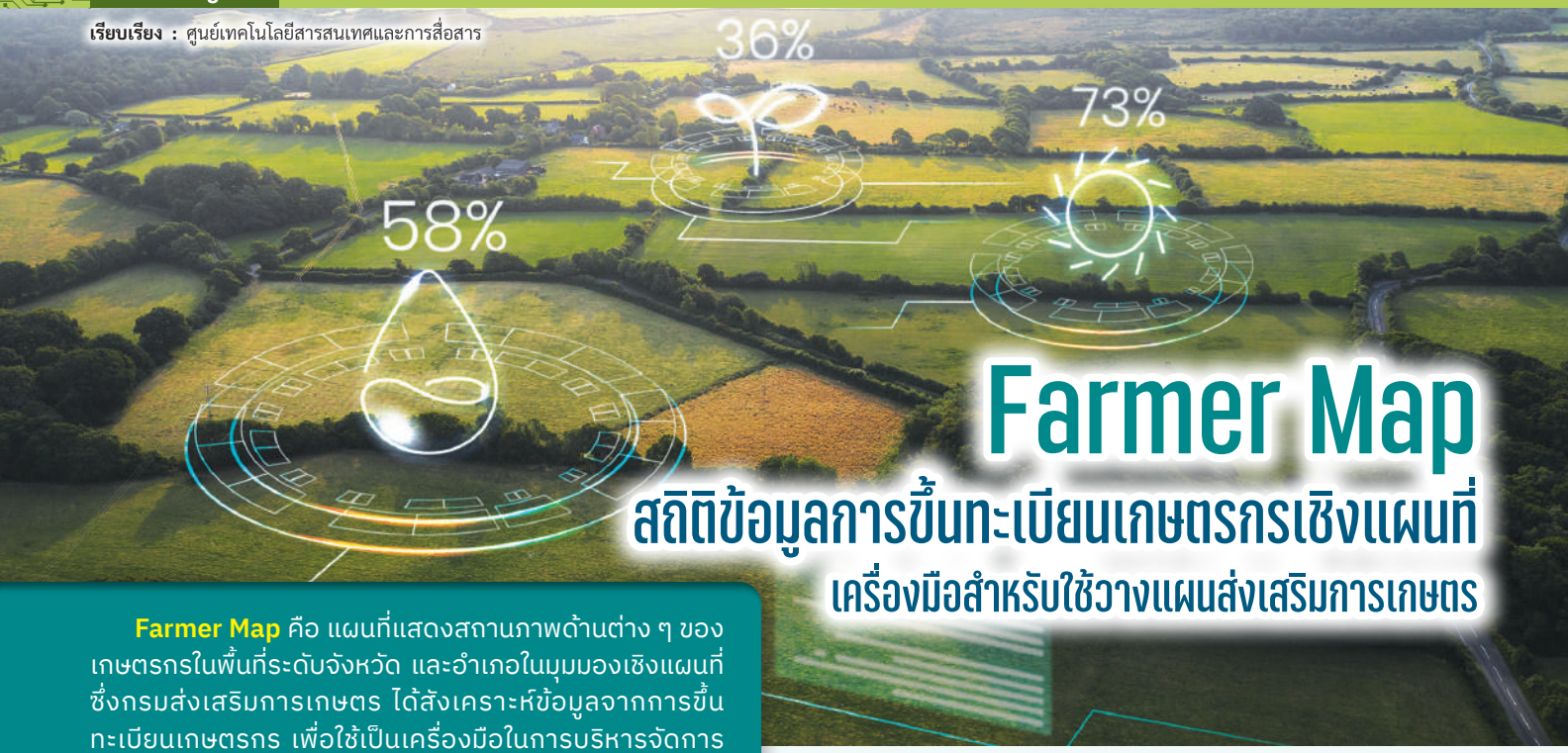

Farmer Map

สถิติข้อมูลการขึ้นทะเบียนเกษตรกรเชิงแผนที่

เครื่องมือสำหรับใช้วางแผนส่งเสริมการเกษตร

Farmer Map คือ แผนที่แสดงสถานภาพด้านต่าง ๆ ของเกษตรกรในพื้นที่ระดับจังหวัด และอำเภอในมุมมองเชิงแผนที่ ซึ่งกรมส่งเสริมการเกษตร ได้สังเคราะห์ข้อมูลจากการขึ้นทะเบียนเกษตรกร เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการบริหารจัดการพื้นที่การเกษตรของเจ้าหน้าที่ เกษตรกรและผู้เกี่ยวข้องทุกภาคส่วน ให้มีการวางแผนการพัฒนาพื้นที่จากข้อมูล สำหรับรองรับโครงการของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ และโครงการตามนโยบายของภาครัฐอื่น ๆ ที่จะเกิดขึ้นในอนาคต ซึ่งจำเป็นต้องใช้ข้อมูลเกษตรกรในมุมมองเชิงแผนที่ประกอบการวางแผน

ที่มาของข้อมูล Farmer Map

กรมส่งเสริมการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ มีการรับขึ้นทะเบียนเกษตรกรในกลุ่มผู้ปลูกพืช ทำไร่นาสวนผสม ทำนาเกลือและเลี้ยงแมลงเศรษฐกิจ จากเกษตรกรที่ทำการเกษตรในพื้นที่ที่มีเอกสารสิทธิ์และไม่มีเอกสารสิทธิ์ เพื่อต้องการทราบสถานการณ์การเพาะปลูกของเกษตรกร ประมาณการผลผลิตที่จะออกสู่ตลาดในช่วงเวลาต่าง ๆ ได้อย่างถูกต้อง โดยเป้าหมายในการขึ้นทะเบียนและปรับปรุงทะเบียนเกษตรกรในแต่ละปี จำนวน 6.2 ล้านครัวเรือน ในปีงบประมาณ 2565 ดำเนินการได้ 6.25 ล้านครัวเรือน 22.32 ล้านแปลง เนื้อที่ 157.8 ล้านไร่ (นับเนื้อที่สะสม) คิดเป็นร้อยละ 100.90 และ ในปีงบประมาณ 2566 ซึ่งอยู่ระหว่างดำเนินการ ณ วันที่ 24 กรกฎาคม 2566 ดำเนินการแล้ว 4.51 ล้านครัวเรือน 12.28 ล้านแปลง เนื้อที่ 84.69 ล้านไร่ (นับเนื้อที่สะสม) คิดเป็นร้อยละ 72.82

ฐานข้อมูลทะเบียนเกษตรกร ประกอบด้วย ข้อมูลพื้นฐานของครัวเรือนเกษตรกร สมาชิกในครัวเรือนและการเป็นสมาชิกองค์กร รายได้ หนี้สิน เครื่องจักรกลการเกษตร การถือครองที่ดิน การประกอบกิจกรรมการเกษตร และแหล่งน้ำเพื่อการเกษตร ซึ่งได้นำไปใช้เป็นข้อมูลประกอบการให้ความช่วยเหลือเกษตรกรผู้ประสบภัยพิบัติด้านพืช โครงการประกันภัยพืชผล (ข้าวนาปี และข้าวโพดเลี้ยงสัตว์) และโครงการ มาตรการภาครัฐอื่น ๆ เป็นจำนวนมาก รวมทั้งได้นำข้อมูลมาประมวลผลและจัดทำเป็นสถิติข้อมูลในรายงาน Farmer Map แสดงสถานภาพด้านต่าง ๆ ของเกษตรกรในพื้นที่ระดับจังหวัดและอำเภอในมุมมองเชิงแผนที่ เพื่อใช้ประโยชน์ในการวางแผนการส่งเสริมการเกษตรและพัฒนาเกษตรกร

การขึ้นทะเบียนและปรับปรุงทะเบียนเกษตรกร

เกษตรกรสามารถขึ้นทะเบียนและปรับปรุงทะเบียนเกษตรกรได้ ณ สำนักงานเกษตรอำเภอ หรือแจ้งปรับปรุงข้อมูลทะเบียนเกษตรกรผ่านโมบายแอปพลิเคชัน FARMBOOK (สำหรับเกษตรกรรายเดิม) และได้เพิ่มช่องทางการขึ้นทะเบียนเกษตรกรออนไลน์ด้วยตนเองผ่าน e-Form ทางเว็บไซต์ https://efarmer.doae.go.th โดยเปิดใช้งานสำหรับเกษตรกรทั้งรายใหม่และรายเดิม ทุกชนิดพืช ทุกประเภทเอกสารครบถ้วนในระบบเดียว

เมื่อเกษตรกรแจ้งข้อมูลแล้ว จะทำการตรวจสอบข้อมูลโดยระบบโปรแกรม เช่น เชื่อมโยงตรวจสอบข้อมูลบุคคลจากกรมการปกครอง และตรวจสอบข้อมูลเอกสารสิทธิ์ ประเภทโฉนด น.ส.4 จากกรมที่ดินผ่านทาง Linkage Center จากนั้น ทำการตรวจสอบทางสังคม โดยการติดประกาศ/ประชาคม และตรวจสอบพื้นที่ โดยการจัดทำผังแปลงดิจิทัลหรือลงตรวจสอบในพื้นที่จริง

ตัวอย่างการแสดงผลข้อมูลแบบรูปเล่มเอกสาร PDF

การให้บริการข้อมูล Farmer Map กรมส่งเสริมการเกษตร

Farmer Map ให้บริการทางเว็บไซต์ แสดงผลใน 2 รูปแบบ คือ

- ข้อมูลสถิติในรูปแบบตารางและแผนภูมิที่แสดงผลในหน้าเว็บไซต์ สามารถเลือกดูได้ในระดับประเทศ จังหวัด อำเภอ และตำบล
- รูปเล่มเอกสาร Farmer map ในรูปแบบ PDF ตั้งแต่ปี 2558 เป็นต้นมา

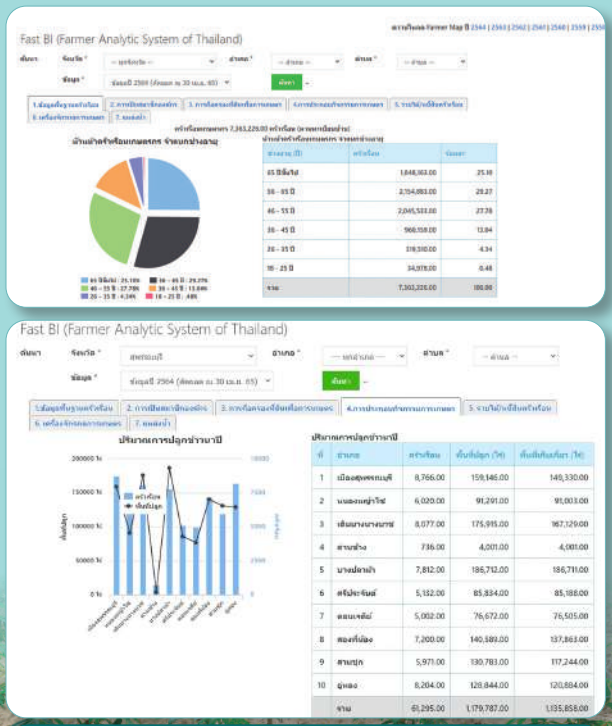

ตัวอย่างการแสดงผลข้อมูลสถิติรูปแบบตาราง

ข้อมูลในเว็บไซต์ Farmer Map ประกอบด้วย

1. **ข้อมูลพื้นฐานครัวเรือน** ได้แก่ จำนวนหัวหน้าครัวเรือน จำแนกช่วงอายุ และจำแนกตามลักษณะการประกอบอาชีพ
2. **การเป็นสมาชิกองค์กร** ได้แก่ สหกรณ์ภาคการเกษตร สหกรณ์นอกภาคการเกษตร กลุ่มเกษตรกร กลุ่มส่งเสริมอาชีพการเกษตร กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร กลุ่มยุวเกษตรกร วิสาหกิจชุมชน/เครือข่ายวิสาหกิจชุมชน สมาคม/สหพันธ์ อาสาสมัครเกษตร กลุ่มผู้ใช้น้ำชลประทาน ธ.ก.ส. และอื่น ๆ
3. **ลักษณะการถือครองที่ดิน** ได้แก่ เกษตรกรเป็นเจ้าของเอง เช่า และอื่น ๆ (ที่สาธารณประโยชน์ ทำฟรี)
4. **การประกอบกิจกรรมการเกษตร** ได้แก่ จำนวนครัวเรือน เนื้อที่ปลูก และเนื้อที่เก็บเกี่ยวของพืชเศรษฐกิจสำคัญ (ข้าวนาปี ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ มันสำปะหลัง อ้อยโรงงาน ปาล์มน้ำมัน และยางพารา)
5. **รายได้และหนี้สิ้น** ทั้งในภาคการเกษตร และนอกภาคการเกษตร
6. **เครื่องจักรกลการเกษตร**
7. **แหล่งน้ำเพื่อการเกษตร**

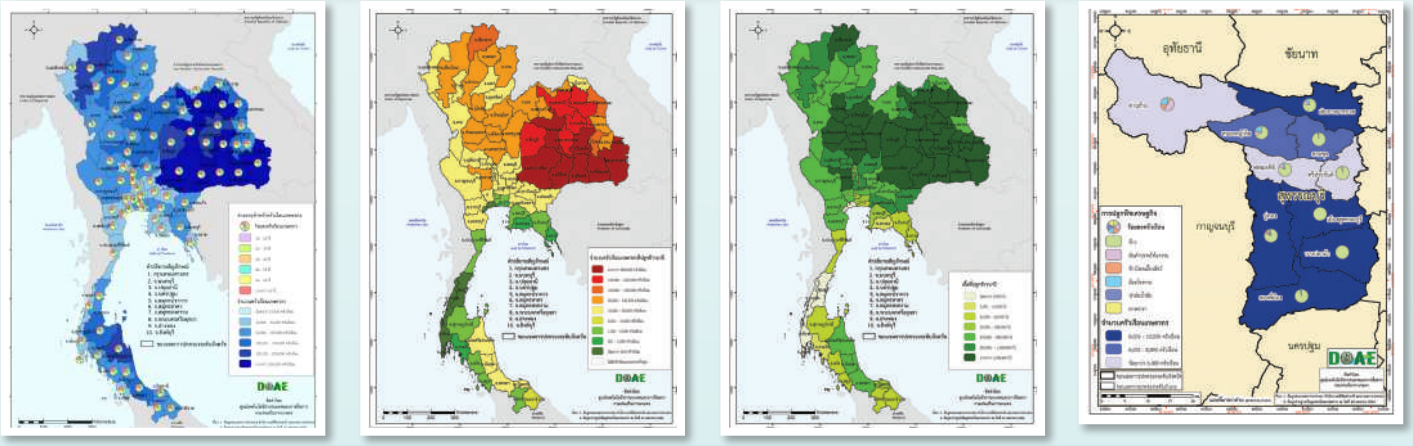

ตัวอย่างการแสดงผลข้อมูลสถิติรูปแบบแผนที่

ผู้สนใจสามารถเข้าใช้งาน และดาวน์โหลดเอกสารได้ที่เว็บไซต์ Farmer Map
https://aiu.doae.go.th

เรียบเรียง : กลุ่มพัฒนาสื่อส่งเสริมการเกษตร สำนักพัฒนาการถ่ายทอดเทคโนโลยี
ข้อมูล-ภาพ : กลุ่มส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชน กองส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน, สำนักงานเกษตรอำเภอคำม่วง และสำนักงานเกษตรจังหวัดกาฬสินธุ์

วิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์เพชรจินดา

บ้านนาบอน ตำบลนาบอน อำเภอคำม่วง จังหวัดกาฬสินธุ์

แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรเรียนรู้คุณค่าภูมิปัญญาของเกษตรกรในท้องถิ่น

"แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์เพชรจินดา" ตัวอย่างแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร ที่ประสบความสำเร็จ สามารถนำทุนของชุมชนที่มีอยู่ ไม่ว่าจะเป็นทรัพยากรด้านการเกษตรและทรัพยากรด้านการท่องเที่ยว มาบริหารจัดการเพื่อสร้างความน่าสนใจ เกิดการมีส่วนร่วมของนักท่องเที่ยวและการเรียนรู้ในคุณค่าภูมิปัญญาของเกษตรกรในท้องถิ่น จนกลายเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่ได้รับความนิยม และกระจายรายได้สู่สมาชิกในชุมชนในที่สุด

ปรับประยุกต์สู่แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่โดดเด่นและได้มาตรฐาน

ในอดีต การทำเกษตรของเกษตรกรตำบลนาบอน อำเภอคำม่วง จังหวัดกาฬสินธุ์ มุ่งเน้นการปลูกพืชหลักเพียงชนิดเดียว ซึ่งต้องอาศัยปัจจัยภายนอกแทบทั้งสิ้นในการผลิต ต้นทุนส่วนใหญ่จึงมักอยู่ที่วัตถุดิบที่ไม่สามารถผลิตได้เอง ทำให้เกิดปัญหาด้านรายได้ในชุมชน ด้วยเหตุนี้เกษตรกรจึงรวมตัวกันและหันมาให้ความสำคัญกับการบริหารจัดการดิน น้ำ และทรัพยากรในพื้นที่ที่มีอยู่ เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดตามแนวทางเกษตรทฤษฎีใหม่ จนสามารถเป็นแหล่งถ่ายทอดและเรียนรู้ด้านเกษตรทฤษฎีใหม่และเกษตรผสมผสานตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง รวมทั้งได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานของรัฐในหลายภาคส่วน โดย **กรมส่งเสริมการเกษตร** ได้เข้าไปส่งเสริมและสนับสนุนการรวมกลุ่มของสมาชิกในชุมชนเกิดเป็น ***"วิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์เพชรจินดา"*** ที่มีศักยภาพในการบริหารจัดการและกระจายรายได้ในชุมชนมากยิ่งขึ้น มีการปรับประยุกต์กิจกรรมต่าง ๆ สู่แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่มีความโดดเด่นในที่สุด

จุดเด่นแหล่งท่องเที่ยวและกิจกรรมที่น่าสนใจ

แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์เพชรจินดา ได้รับการรับรองมาตรฐานความปลอดภัยด้านสุขอนามัย (SHA) มีบริการบ้านพักโฮมสเตย์และจุดบริการกางเต็นท์ที่ปลอดภัยไว้รองรับนักท่องเที่ยว นักท่องเที่ยวจะได้เรียนรู้วิถีชีวิตของชาวไทยอีสานอนุรักษ์ มีแหล่งเรียนรู้ทางธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์ มีแนวทางในการอนุรักษ์ควบคู่ไปกับการท่องเที่ยวเพื่อให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมน้อยที่สุด เช่น การนำเศษผักมาเลี้ยงไส้เดือนเพื่อผลิตปุ๋ยมูลไส้เดือน การเลี้ยงแหนแดงเพื่อเป็นอาหารไก่ไข่ การนำมูลไก่ไข่มาผลิตเป็นปุ๋ยหมักไว้ใช้ในกลุ่ม ฯลฯ นอกจากนี้ยังมีการเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวเชิงธรณีวิทยาและบรรพชีวินในบริเวณใกล้เคียง นักท่องเที่ยวสามารถเที่ยวชมได้ตลอดทั้งปี ทำให้ที่นี่โดดเด่นในด้านการบริการให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยวผ่านกิจกรรมและจุดท่องเที่ยวที่หลากหลาย ไม่ว่าจะเป็น

- **เรียนรู้การทำเกษตรทฤษฎีใหม่**

โดยยึดหลักเศรษฐกิจพอเพียง ผ่าน 9 ฐานการเรียนรู้ ประกอบด้วย ฐานคนมีน้ำยา ฐานการเพาะเลี้ยงไส้เดือนดิน ฐานคนรักษ์ป่า ฐานคนรักษ์น้ำ ฐานคนเอาถ่าน ฐานคนรักษ์สุขภาพ ฐานคนหัวเห็ด ฐานคนรักษ์แม่พระธรณี และฐานคนรักษ์แม่โพสพ

- **เรียนรู้การปลูกหม่อนเลี้ยงไหมจากชาวบ้านโคก ตำบลเนินยาง อำเภอคำม่วง**

หมู่บ้านที่ขึ้นชื่อเรื่องการปลูกหม่อนเลี้ยงไหม รู้จักกันดีในฐานะหมู่บ้านที่มีเส้นไหมงามเป็นพิเศษ จนเป็นที่ต้องการของช่างทอในจังหวัด และเป็นแหล่งผลิตไหมที่ได้รับการรับรองมาตรฐาน GI ที่สำคัญของจังหวัดกาฬสินธุ์

- **เที่ยวชมแหล่งท่องเที่ยวหมู่บ้านนวัตวิถี**

ชมการทำผ้าย้อมครามธรรมชาติ มรดกทางภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ได้รับการสั่งสมและถ่ายทอดจากอดีตสู่ปัจจุบันของกลุ่มแม่บ้านบ้านโพนแพง

- **เที่ยวชมแหล่งท่องเที่ยวทางธรณีวิทยา**

แหล่งขุดค้นพบซากไม้กลายเป็นหินภูปอ ตำบลนาบอน อำเภอคำม่วง อายุกว่า 150 ล้านปี ที่เก่าแก่และสมบูรณ์ที่สุดในประเทศไทย โดยจังหวัดกาฬสินธุ์ได้อนุรักษ์ให้เป็นแหล่งเรียนรู้ แหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่สำคัญ

- **เที่ยวชมแหล่งท่องเที่ยวทางบรรพชีวินวิทยา**

แหล่งขุดค้นพบซากดึกดำบรรพ์ภูน้อย ในพื้นที่ตำบลดินจี่ อำเภอคำม่วง แหล่งซากดึกดำบรรพ์ที่มีความหลากหลายทางชีวภาพสูงมาก และถือเป็นสถานที่ที่มีการค้นพบซากดึกดำบรรพ์สัตว์มีกระดูกสันหลังมากที่สุดในประเทศไทยในขณะนี้

ผลผลิตทางการเกษตรรสชาติดี และสินค้าท้องถิ่นที่เป็นเอกลักษณ์ของชุมชน

ด้วยสภาพพื้นที่ที่อุดมสมบูรณ์ ผนวกกับการทำการเกษตรแบบอินทรีย์และภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ถูกส่งต่อจากรุ่นสู่รุ่น ทำให้ผลผลิตทางการเกษตรของที่นี่มีรสชาติดีและมีสินค้าท้องถิ่นที่เป็นเอกลักษณ์ของชุมชน ซึ่งนักท่องเที่ยวสามารถหาซื้อได้ภายในชุมชน ไม่ว่าจะเป็น

- **ผลผลิตทางการเกษตร (ผลสด)** ได้แก่ ผักสด ไข่ไก่อินทรีย์ พุทรานมสด ผักหวานป่า ดอกกระเจียว หวานอินทรีย์ ทุเรียนอินทรีย์
- **ผลผลิตทางการเกษตร (แปรรูป)** ได้แก่ สบู่รังไหม ชาผักหวาน ชาใบหม่อน ปุ๋ยมูลไส้เดือน ผลิตภัณฑ์แปรรูปจากกล้วย
- **ผลิตภัณฑ์จากเครือข่าย** ได้แก่ ผ้าไหมแพรวา ผ้าย้อมคราม

จากการรู้ทันปัญหาสู่การพัฒนาตนเอง โดยการรวมกลุ่มของสมาชิกในชุมชนและใช้ “ทุนทางสังคม” เท่าที่มี บริหารจัดการอย่างรอบด้าน มีประสิทธิภาพ ผ่านการส่งเสริมสนับสนุนจากหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง จึงเป็นแนวทางที่จะสร้างความเข้มแข็งให้กับระบบเศรษฐกิจภายในชุมชนต่อไปได้อย่างยั่งยืน

เชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวใกล้เคียง

- *แหล่งไม้กลายเป็นหินภูปอ ระยะทางจากแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร 8 กิโลเมตร*
- *แหล่งไดโนเสาร์ภูน้อย ระยะทางจากแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร 8 กิโลเมตร*

ตัวอย่างโปรแกรมการท่องเที่ยวแบบพัก 1 คืน

(อัตราค่าบริการ : คนละ 1,200 บาท)

→ *วันแรก*

1. *ไปแหล่งศึกษาเรียนรู้การปลูกหม่อนเลี้ยงไหมชาวบ้านโคก อำเภอคำม่วง*
2. *รับประทานอาหาร เครื่องดื่ม และเยี่ยมชมการทอผ้าไหมแพรวาบ้านโพน ราชินีแห่งไหม ชิม ชอป พุทราหวานบ้านโพน ผลไม้ขึ้นชื่อมากที่สุด ในจังหวัดกาฬสินธุ์*
3. *ชมแหล่งขุดค้นพบไม้กลายเป็นหินภูปอ ตำบลนาบอน อำเภอคำม่วง*
4. *ชมแหล่งท่องเที่ยวหมู่บ้านนวัตวิถี ชมการทำผ้าย้อมครามธรรมชาติ จากกลุ่มแม่บ้านบ้านโพนแพง*
5. *ชมแหล่งท่องเที่ยวทางบรรพชีวินวิทยา แหล่งขุดค้นพบซากดึกดำบรรพ์ภูน้อย*
6. *พักผ่อนตามอัธยาศัย ณ ฟาร์มสเตย์เกษตรอินทรีย์เพชรจินดา*

→ *วันที่สอง*

1. *ตักบาตรข้าวเหนียว ณ ถนนภูน้ำเกลี้ยงฟาร์มสเตย์เกษตรอินทรีย์เพชรจินดา*
2. *รับประทานอาหารเช้า ณ ที่พักฟาร์มสเตย์เกษตรอินทรีย์เพชรจินดา*
3. *กิจกรรม Workshop ศึกษาเรียนรู้การทำเกษตรทฤษฎีใหม่ โดยยึดหลักเศรษฐกิจพอเพียง ผ่าน 9 ฐานการเรียนรู้*
4. *ประกอบอาหารโดยใช้วัตถุดิบที่คัดสรรพิเศษ จากโครงการโคกหนองนาโมเดล*
5. *รับประทานอาหารเที่ยงจากเมนูที่รังสรรค์ร่วมกัน ในรูปแบบ "กินข้าวป่า" วิถีชีวิตของชาวอีสานในสมัยก่อน*
6. *Check Out ออกจากที่พัก*

สอบถามรายละเอียดเพิ่มเติม

วิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์เพชรจินดา จังหวัดกาฬสินธุ์

- 199 หมู่ที่ 1 ตำบลนาบอน อำเภอคำม่วง จังหวัดกาฬสินธุ์
- นางบุญเรือง วาดสีดา ประธานกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์เพชรจินดา
- 0 8722 54468
- ประสานงาน : นายเพชรินทร์ วาดสีดา โทรศัพท์ 09 6023 7765
- ศูนย์เกษตรอินทรีย์เพชรจินดา

SCAN ME
รับฟัง Clip เสียง

SCAN ME
ดาวน์โหลดไฟล์ อินโฟกราฟิก

เตือนการระบาด
เพลี้ยกระโดดสีน้ำตาลและโรคขอบใบแห้งข้าว

เรียบเรียง : กลุ่มพยากรณ์และเตือนการระบาดศัตรูพืช กองส่งเสริมการอารักขาพืชและจัดการดินปุ๋ย
ข้อมูล : กรมการข้าว และกรมวิชาการเกษตร

เพลี้ยกระโดดสีน้ำตาล

เตือนเกษตรกรผู้ปลูกข้าวทุกภาคของประเทศไทย โดยเฉพาะพื้นที่ปลูกข้าวในเขตภาคกลาง เฝ้าระวังการระบาดของเพลี้ยกระโดดสีน้ำตาล เนื่องจากสภาพอากาศในช่วงนี้เหมาะต่อการระบาด ดังนั้น ขอให้เกษตรกรควรเฝ้าระวัง และหมั่นสำรวจแปลงนาอย่างสม่ำเสมอ ไม่ปลูกข้าวหนาแน่นจนเกินไป ลดการใช้ปุ๋ยไนโตรเจนในอัตราสูง รวมทั้งสภาพนาข้าวที่มีน้ำขังในนาตลอดเวลา ทำให้เพลี้ยกระโดดสีน้ำตาล สามารถเพิ่มจำนวนได้มากกว่าสภาพที่มีการระบายน้ำในนาออกเป็นครั้งคราว เพราะสภาพที่มีความชื้นเหมาะแก่การเจริญเติบโตของเพลี้ยกระโดดสีน้ำตาล หากพบการระบาดให้ดำเนินการควบคุมและป้องกันกำจัดก่อนเกิดการระบาดรุนแรง หรือสามารถขอคำแนะนำได้ที่สำนักงานเกษตรอำเภอ หรือสำนักงานเกษตรจังหวัดใกล้บ้าน

ชื่อวิทยาศาสตร์ : *Nilaparvata lugens*
วงศ์ : Delphacidae
อันดับ : Homoptera

เพลี้ยกระโดดสีน้ำตาล

ลักษณะการทำลาย

เพลี้ยกระโดดสีน้ำตาลทั้งตัวอ่อนและตัวเต็มวัย ทำลายข้าวโดยการดูดกินน้ำเลี้ยงจากเซลล์ท่อน้ำ ท่ออาหารบริเวณโคนต้นข้าวระดับเหนือผิวน้ำ ทำให้ต้นข้าวมีอาการใบเหลืองแห้ง ลักษณะคล้ายถูกน้ำร้อนลวก แห้งตายเป็นหย่อม ๆ เรียกว่า **"อาการไหม้"** โดยทั่วไปพบอาการไหม้ในระยะข้าวแตกกอถึงระยะออกรวง ซึ่งตรงกับช่วงอายุขัยที่ 2 - 3 ของเพลี้ยกระโดดสีน้ำตาลในนาข้าว นาข้าวที่ขาดน้ำตัวอ่อนจะลงมาอยู่ที่บริเวณโคนกอข้าว หรือบนพื้นดินที่แฉะมีความชื้น นอกจากนี้เพลี้ยกระโดดสีน้ำตาลยังเป็นพาหะนำเชื้อไวรัสโรคใบหงิก ทำให้ต้นข้าวมีอาการแคระแกร็น

ปัจจัยที่มีผลต่อการระบาด

วิธีการปลูกข้าว การปลูกข้าวแบบนาหว่านน้ำตมมีปัญหาการระบาดมากกว่านาดำ เพราะนาหว่านมีจำนวนต้นข้าวหนาแน่นทำให้อุณหภูมิและความชื้นในแปลงนาเหมาะสมต่อการเจริญเติบโตของเพลี้ยกระโดดสีน้ำตาล ประกอบกับนาหว่านเพลี้ยกระโดดสีน้ำตาลสามารถทำลายข้าวได้อย่างต่อเนื่อง

เพลี้ยกระโดดสีน้ำตาลดูดกินน้ำเลี้ยงบริเวณโคนต้นข้าว

อาการไหม้

ต้นข้าวมีอาการแคระแกร็น

การใช้ปุ๋ย การใช้ปุ๋ยอัตราสูง โดยเฉพาะปุ๋ยไนโตรเจน ทำให้การเพิ่มจำนวนเพลี้ยกระโดดสีน้ำตาลในนาข้าว มีแนวโน้มมากขึ้น เนื่องจากปุ๋ยไนโตรเจน ทำให้ใบข้าวเขียว หนาแน่น ต้นข้าวมีสภาพอวบน้ำเหมาะแก่การเข้าดูดกิน และขยายพันธุ์

การควบคุมน้ำในนาข้าว สภาพนาข้าวที่มีน้ำขังในนาตลอดเวลา ทำให้เพลี้ยกระโดดสีน้ำตาลสามารถเพิ่มจำนวน ได้มากกว่าสภาพที่มีการระบายน้ำในนาออกเป็นครั้งคราว เพราะมีความชื้นเหมาะแก่การเจริญเติบโต

การใช้สารฆ่าแมลง การใช้สารฆ่าแมลงในระยะที่เพลี้ยกระโดดสีน้ำตาลเป็นตัวเต็มวัยชนิดปีกยาว หรือช่วงที่อพยพเข้า ในนาข้าวใหม่ ๆ (ข้าวระยะ 30 วันหลังหว่าน) ศัตรูธรรมชาติจะถูกทำลายและสารฆ่าแมลงก็ไม่สามารถทำลายไข่ของเพลี้ยกระโดดสีน้ำตาลได้ ทำให้ตัวอ่อนที่ฟักออกจากไข่มีโอกาสรอดชีวิตสูง

แนะนำวิธีการป้องกันกำจัด ดังนี้

1. เริ่มจากการใช้พันธุ์ต้านทาน และไม่ควรปลูกพันธุ์เดียวติดต่อกันเกิน 4 ฤดูปลูก
2. ควรหมั่นตรวจแปลงอย่างสม่ำเสมอ เพื่อป้องกันกำจัดได้อย่างรวดเร็วแล้วมีประสิทธิภาพ
3. ควรกำจัดวัชพืชรอบ ๆ แปลง เนื่องจากเป็นแหล่งอาศัยของเพลี้ยกระโดดสีน้ำตาลเช่นเดียวกัน
4. การใส่ปุ๋ยไนโตรเจนมากเกินความจำเป็น เป็นอีกหนึ่งสาเหตุที่เพลี้ยกระโดดสีน้ำตาลระบาดได้
5. ใช้เชื้อราบิวเวอเรีย อัตรา 1 กิโลกรัม (เชื้อสด) ต่อน้ำ 20 ลิตร
6. การใช้สารเคมีในการป้องกันกำจัด เมื่อพบจำนวนเพลี้ยกระโดดสีน้ำตาลมากกว่า 10 ตัวต่อกอ เช่น สารไพมีโทรซีน, ฟลอนิคามิด, บูโพรเฟซิน, สารอิทิโพล, ไดโนทีฟูแรน, อิมิดาคลอพริด, ไทอะมีโทแซม, ไอโซโพคาร์บ, ฟีโนบูคาร์บ เป็นต้น

***** ห้ามใช้สารฆ่าแมลงที่ทำให้เกิดการเพิ่มระบาดของเพลี้ยกระโดดสีน้ำตาล ได้แก่ สารกลุ่มไพรีทรอยด์กลุ่มออแกโนฟอสเฟส คาร์บาเมต และสารกลุ่มอะบาเมกติน**

เรียบเรียง : กลุ่มพยากรณ์และเตือนการระบาดศัตรูพืช
กองส่งเสริมการอารักขาพืชและจัดการดินปุ๋ย
ข้อมูล-ภาพ : กรมการข้าว

โรคขอบใบแห้งข้าว
(Bacterial Leaf Blight Disease)

เตือนเกษตรกรที่ปลูกข้าวในทุกภาคของประเทศไทย เฝ้าระวังการระบาดของโรคขอบใบแห้ง เนื่องจากในช่วงนี้อยู่ในฤดูฝน ฝนตกติดต่อกัน ความชื้นในอากาศสูง สภาพแวดล้อมเหมาะต่อการระบาดของโรค ดังนั้น ขอให้เกษตรกรสำรวจแปลงนาอย่างสม่ำเสมอ หากพบข้าวแสดงอาการของโรค ให้ดำเนินการควบคุมและป้องกันกำจัดก่อนเกิดการระบาดรุนแรง หรือสามารถขอคำแนะนำได้ที่สำนักงานเกษตรอำเภอ หรือสำนักงานเกษตรจังหวัดใกล้บ้าน

เชื้อสาเหตุ

เชื้อแบคทีเรีย *Xanthomonas oryzae* pv. *oryzae* (ex Ishiyama) Swings *et al.*

ลักษณะอาการ

พบได้ตั้งแต่ระยะกล้า แตกกอ จนถึงออกรวง ต้นกล้าก่อนนำไปปักดำจะมีจุดเล็ก ๆ ลักษณะช้ำที่ขอบใบของใบล่าง ต่อมาประมาณ 7 - 10 วัน จุดช้ำนี้จะขยายกลายเป็นทางสีเหลืองยาวตามใบข้าว ใบที่เป็นโรคจะแห้งเร็ว และสีเขียวจะจางลงเป็นสีเทา ๆ อาการในระยะปักดำจะแสดงหลังปักดำแล้วหนึ่งเดือนถึงเดือนครึ่ง ใบที่เป็นโรคขอบใบมีรอยขีดช้ำ ต่อมาจะเปลี่ยนเป็นสีเหลือง ที่แผลมีหยดน้ำสีครีมคล้ายยางสนกลม ๆ ขนาดเล็กเท่าหัวเข็มหมุด ต่อมาจะกลายเป็นสีน้ำตาลและหลุดไปตามน้ำหรือฝน ซึ่งจะทำให้โรคสามารถระบาดต่อไปได้ แผลจะขยายไปตามความยาวของใบ บางครั้งขยายเข้าไปข้างในตามความกว้างของใบ ขอบแผลมีลักษณะเป็นขอบลายหยัก แผลนี้เมื่อนานไปจะเปลี่ยนเป็นสีเทา ใบที่เป็นโรคขอบใบจะแห้งและม้วนตามความยาว ในกรณีที่ต้นข้าวมีความอ่อนแอต่อโรคและเชื้อโรคมีปริมาณมาก จะทำให้ท่อน้ำ ท่ออาหารอุดตัน ต้นข้าวจะเหี่ยวเฉาและแห้งตายทั้งต้นอย่างรวดเร็ว

อาการแห้งตายทั้งต้น

ลักษณะของแผลที่ขอบใบ

เชื้อแบคทีเรียที่พบบริเวณแผล

การแพร่ระบาด

เชื้อสาเหตุโรคสามารถแพร่ไปกับน้ำ และแพร่ระบาดได้ดีในสภาพแวดล้อมที่มีความชื้นสูง เช่น ฝนตก ลมพัดแรง เป็นต้น

แนะนำวิธีการป้องกันกำจัด ดังนี้

1. หมั่นสำรวจแปลงนาอย่างสม่ำเสมอ
2. ใช้พันธุ์ข้าวที่ต้านทาน เช่น พันธุ์สุพรรณบุรี 60 สุพรรณบุรี 90 สุพรรณบุรี 1 สุพรรณบุรี 2 กข 7 และ กข 23
3. ในดินที่อุดมสมบูรณ์ไม่ควรใส่ปุ๋ยไนโตรเจนปริมาณมาก
4. ไม่ควรระบายน้ำจากแปลงที่เป็นโรคไปสู่แปลงอื่น
5. ควรเฝ้าระวังการเกิดโรค ถ้าปลูกข้าวพันธุ์ที่อ่อนแอต่อโรคนี้ เช่น พันธุ์ขาวดอกมะลิ 105 กข 6 เหนียวสันป่าตอง พิษณุโลก 2 ชัยนาท 1
6. เมื่อเริ่มพบอาการของโรคบนใบข้าว ให้ใช้สารป้องกันกำจัดโรคพืช โดยเลือกใช้สารชนิดใดชนิดหนึ่งตามอัตราที่ฉลากระบุ เช่น ไอโซโพรไทโอเลน หรือคอปเปอร์ไฮดรอกไซด์ หรือเสตร็พโตมัยซินซัลเฟต + ออกซีเตทตราไซคลินไฮโดรคลอร์ไรด์ หรือ ไตรเบซิคคอปเปอร์ซัลเฟต

กรมส่งเสริมการเกษตร
2143/1 ถนนพหลโยธิน แขวงลาดยาว เขตจตุจักร
กรุงเทพมหานคร 10900
www.doae.go.th